

แนวคิดพื้นฐานของสิทธิในการกำหนดตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการแสวงหาอาณานิคม

1.1 ช่วงเวลาก่อนที่จะมีมติเกี่ยวกับการให้เอกราชแก่ดินแดนอาณานิคม

การแสวงหาอาณานิคมนั้นหากกล่าวให้ชัดเจนก็คือการที่ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปได้มายึดดินแดนในแถบตะวันออกนี้ไว้เป็นดินแดนของตน การยึดครองดินแดนในลักษณะเช่นนี้เริ่มต้นขึ้นในราวศตวรรษที่ 16 และเสื่อมถอยจนหายไปเป็นราวหลังจากที่สงครามโลกครั้งที่สองสงบลง

สาเหตุที่ชาวยุโรปได้มายึดครองดินแดนในทางตะวันออกนั้นเริ่มมาจากเหตุผลทางประวัติศาสตร์การเมืองและเศรษฐกิจของชาวยุโรปเองในช่วงเวลาก่อนศตวรรษที่ 16 นั้นยุโรปอยู่ในสมัยกลาง คือที่เรียกกันว่ายุคมืดกล่าวคือ ไม่มีการศึกษาศิลปวิทยาการ และศาสนาคริสต์มีอิทธิพลอย่างสูง ครอบงำทางการเมืองและเนื่องจากระบบเศรษฐกิจในยุโรปสมัยนั้นยังเป็นสังคมเกษตรกรรม ผลผลิตในระบบเศรษฐกิจจึงเพียงพอต่อการบริโภค และไม่มีปัญหาผลผลิตส่วนเกินที่สังคมจะต้องหาทางจำหน่ายออกไป แต่ความเปลี่ยนแปลงของยุโรปได้เกิดขึ้นเมื่อสงครามครูเสดได้เกิดขึ้น (คศ. 1096-1299)¹ ชาวยุโรปได้เริ่มพบเห็นอารยธรรมมุสลิมที่เจริญกว่าและมีวิทยาการ ที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวโรมัน อิทธิพลของอารยธรรมมุสลิมประกอบกับการเริ่มเสื่อมความเชื่อถือในคริสตจักร ได้ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่ายุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (RENAISSANCE : คศ. 1300-1600)² การฟื้นฟูศิลปวิทยาการซึ่งเป็นการศึกษาศิลป และ

---

¹ สุวรรณ สัจจวีรวรรณ และคณะ, อารยธรรมตะวันออกและตะวันตก

(กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2525), หน้า 317

² เรื่องเดียวกัน หน้า 325

ความรู้ต่าง ๆ ของกรีกและโรมันขึ้นมาใหม่ได้เริ่มขึ้นที่อิตาลีและแพร่ขยายไปจนทั่วยุโรป และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง, ศาสนาและเศรษฐกิจ การฟื้นฟูศิลปวิทยาการทำให้วิทยาการของชาวยุโรปเริ่มเจริญขึ้น และทำให้สังคมเกษตรกรรมเดิม เริ่มค่อย ๆ เปลี่ยนรูปไปเป็นสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งทำให้มีความต้องการวัตถุดิบ และสถานที่ระบายสินค้าที่ผลิตได้สูง ประกอบกับในช่วงต้นๆของยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการนั้นสินค้าที่มาจากตะวันออก ซึ่งเป็นที่นิยมและได้ราคามากในยุโรป เช่น เครื่องเทศ กาแฟ ชา และน้ำตาล นั้น เป็นสินค้าที่ต้องล่าเสี่ยงมาทางอินเดียผ่านมุสลิมในตะวันออกกลางมายังยุโรป ทำให้เป็นการไม่สะดวก เหตุผลใหญ่ ๆ เหล่านี้ ผลักดันให้นักเดินเรือชาวยุโรปออกเสาะแสวงหาเส้นทางเดินเรือสู่ตะวันออกเพื่อหาวัตถุดิบ และสินค้าต่าง ๆ กลับมาขายยังยุโรป

ชาวยุโรปชาติแรกที่เดินเรือมาสู่ตะวันออกคือ โปรตุเกส โปรตุเกสอาศัยการเดินทางเรือโดยเลียบชายฝั่งแอฟริกาตะวันตก ผ่านแหลมกึ่งดีโฮปเข้ามาหาสมุทรอินเดียมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างไรก็ตามก็ตีลักษณะการเข้ามาของโปรตุเกสยังไม่มีลักษณะเป็นการครอบครองยึดเอาเป็นเมืองขึ้นเท่าใดนัก โปรตุเกสมักจะเข้ามาตั้งสถานีการค้าในดินแดนแถบต่าง ๆ ในแถบนี้เพื่อทำการซื้อขายสินค้าต่าง ๆ เช่น เครื่องเทศ กับประชาชนคนพื้นเมือง หรือรัฐต่าง ๆ ในแถบตะวันออก โปรตุเกสไม่มีนโยบายโดยตรงที่จะนำวัฒนธรรมโปรตุเกสมาเผยแพร่ให้แก่ชาวตะวันออกแต่ประการใด หากกล่าวให้ชัดแล้ว โปรตุเกสไม่ได้เดินทางมาตะวันออก เพื่อที่จะทำสงครามยึดครองดินแดน แต่อย่างใด เนื่องจากโปรตุเกสเองเป็นชาติที่มีประชากรไม่มากนัก อีกทั้งดินแดนที่ค้นพบก็ไม่เหมาะกับการตั้งหลักแหล่งของคนผิวขาว³ ดังนั้นโปรตุเกสจึงมุ่งวัตถุประสงค์ของการเดินเรือมาตะวันออกนี้ ไปสู่การค้าขายเพื่อแสวงหากำไรอย่างรวดเร็ว และนำกลับไปสู่ประเทศของตนเท่านั้น

ชาวยุโรปชาติถัดมาที่มีการเดินเรือ มุ่งสู่ตะวันออกก็คือสเปน การเดินเรือของสเปนแตกต่างไปจากของโปรตุเกส คือในขณะที่โปรตุเกสเดินเรือไปทางตะวันออก โดยเลียบชายฝั่งแอฟริกาตั้งกล่าวแล้ว สเปนกลับเดินทางไปทางตะวันตก ซึ่งทำให้โคลัมบัสค้นพบทวีปอเมริกา การเดินทางไปทางตะวันตกของสเปนทำให้สเปนค้นพบทวีปอเมริกาได้ สเปน

³ Chambers's Encyclopedia Vol v (London : George Newnes Ltd., 1953), p 481

ไม่เหมือนกับโปรตุเกส ตรงที่โปรตุเกสนั้นมุ่งแต่เพียงการค้าขายเท่านั้น แต่สเปนมีลักษณะเป็นผู้ยึดครองดินแดนที่มุ่งนำทรัพย์สินสมบัติ และความร่ำรวยของดินแดนที่ตนยึดครองกลับไปสู่ประเทศของตนเหมือนดังเช่นที่สเปนได้ปล้นทรัพย์สินสมบัติต่าง ๆ ไปจากอาณาจักร อินคา และ แอซเท็ก (INCA, AZTEC)⁴ นอกจากนั้นแล้วสเปนยังได้เผยแพร่อารยธรรมของตนโดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนา และมีการอพยพคนของตนเข้ามาตั้งหลักแหล่งในดินแดนที่ตนยึดครองเช่น อเมริกาใต้ ด้วยลักษณะการยึดครองดินแดนเป็นอาณานิคมของสเปน จึงเป็นการยึดครองในรูปของการตั้งหลักแหล่งที่อยู่อาศัยมากกว่าจะเป็นเพียงการตั้งสถานีการค้าเหมือนกับโปรตุเกส อย่างไรก็ตามลักษณะสำคัญของการยึดครองของสเปนก็คือ การพยายามเปลี่ยนคนพื้นเมืองในดินแดนที่ตนยึดครองให้มีวิถีชีวิตเป็นคนสเปน, นับถือศาสนาคริสต์ เหมือนคนสเปนและพูดภาษาสเปน ตัวอย่างในเรื่องนี้ที่เห็นได้ชัดคืออารยธรรมสเปนในอเมริกาใต้⁵

การเข้าร่วมในการเดินเรือสู่ตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส และอังกฤษ นั้นทำให้การยึดครองดินแดนอาณานิคมได้เพิ่มรูปแบบใหม่ขึ้น นั่นคือการแสวงหาดินแดนเพื่อการตั้งรกรากใหม่ของชาวผิวขาวในยุโรป โดยเฉพาะ⁶ เหตุผลสำคัญที่ทำให้เนเธอร์แลนด์ต้องเดินเรือมาทางตะวันออกนั้นมีเหตุผลสำคัญมาจากเหตุผลทางการเมือง ซึ่งได้แก่การแย่งชิงอำนาจกันระหว่างสเปนและโปรตุเกสและการสงครามที่เป็นผลมาจากปฏิรูปศาสนา (การปฏิรูปศาสนา, REFORMATION) เป็นขบวนการปฏิรูปศาสนาคริสต์ที่เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 16 อันเป็นผลมาจากฟื้นฟูศิลปวิทยาการ การปฏิรูปศาสนาทำให้คริสต์ศาสนาแบ่งออกเป็นสองนิกาย คือ คริสต์ศาสนาโรมันคาทอลิกดั้งเดิมที่มีสันตปาปาเป็นประมุขอยู่ที่กรุงโรมนิกายหนึ่ง และ คริสต์ศาสนาโปรเตสแตนต์ ซึ่งก่อตั้งโดย มาร์ติน ลูเธอร์ ชาวเยอรมันอีกนิกายหนึ่ง และทำให้

⁴ Ibid., P. 482

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐต่าง ๆ ที่นับถือนิกายโรมันคาทอลิกและโปรเตสแตนต์หลายครั้ง เช่น สงครามระหว่างจักรวรรดิ โรมันอันศักดิ์สิทธิ์ และบรรดาเจ้าผู้ครองนคร รัฐเยอรมัน, สงครามปฏิวัติเพื่อเอกราชของเนเธอร์แลนด์จากสเปน รวมทั้งสงครามสามสิบปี (ค.ศ.1618-1648 เป็นต้น)⁷ เมื่อสเปนในสมัยของพระเจ้าฟิลิปที่ 2 ยึดครองโปรตุเกสได้ในปี ค.ศ.1580⁸ สเปนได้ห้ามไม่ให้เนเธอร์แลนด์เข้ามาทำการค้ากับโปรตุเกส ซึ่งทำให้เนเธอร์แลนด์ซึ่งเคยมีรายได้จากการทำหน้าที่เป็นคนกลางในการติดต่อค้าขายระหว่างโปรตุเกสและยุโรปทางเหนือได้รับความเดือดร้อน เนเธอร์แลนด์จึงถูกสถานการณ์บีบบังคับให้ต้องเดินเรือมาทางตะวันตกเพื่อแสวงหารายได้เข้าประเทศและเพื่อรบกับสเปน บริษัท อินเดียตะวันตก (THE UNITED DUTCH EAST INDIA , 1602)⁹ ได้รับการก่อตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ค้าขายกับโลกตะวันออก (บริษัทนี้ได้รับอำนาจจากรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ให้ทำสนธิสัญญา, สร้างกองทัพ, ป้อมปราการได้)¹⁰ การเดินทางของเนเธอร์แลนด์มายังตะวันออกนั้น มีลักษณะคล้ายกับโปรตุเกสคือเดินทางมาในเส้นทางเดียวกันคือ เลียบชายฝั่งแอฟริกาและวัตถุดิบประสงค์ของเนเธอร์แลนด์ก็คือการค้าในลักษณะการครอบครองดินแดน จึงเป็นไม่เหมือนกับโปรตุเกส ที่เพื่อตั้งสถานีการค้าเท่านั้นไม่มีการตั้งหลักแหล่งเพื่อการยึดครอง การที่สถานีการค้าของเนเธอร์แลนด์ที่แหลมกู๊ดโฮปและที่อินโดนีเซียกลายเป็นอาณานิคม หรือดินแดนที่เนเธอร์แลนด์ยึดครองโดยตรงนั้นไม่ได้เกิดจากความตั้งใจแต่เริ่มแรกของเนเธอร์แลนด์ ที่แหลมกู๊ดโฮปนั้น

⁷ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อารยธรรม สมัยใหม่ - ปัจจุบัน (กรุงเทพ, สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535) หน้า 23-26

⁸ Chambers's Encyclopedia Vol v, op. cit, p. 482

⁹ Geoffrey Eu, In Sight guides: Java (Singapore:Hofer Press Ltd, 1993) , p. 45

¹⁰ Ibid.

ประชาชนเนเธอร์แลนด์เพิ่มขึ้นอย่างมากจนกลายเป็นอาณานิคมใหม่ (หรือที่ภายหลังกลายเป็นประเทศแอฟริกาใต้) ก็เพราะความเป็นสถานีการค้าสำคัญของแหลมกู๊ดโฮปเอง ที่ดึงดูดให้คนเนเธอร์แลนด์อพยพมามากขึ้น ส่วนในกรณีของอินโดนีเซียนั้นเมื่อเนเธอร์แลนด์เข้ามาสู่อินโดนีเซียในช่วงเวลาประมาณหนึ่งศตวรรษ ภายหลังจากโปรตุเกสนั้น บริษัทอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์มีความประสงค์เพียงเพื่อค้าเครื่องเทศ และผูกขาดการค้าเครื่องเทศไว้กับตนเองเท่านั้น ไม่ได้มีความประสงค์ที่จะยึดครองดินแดนแต่อย่างใด แต่ด้วยผลจากการแข่งขันในด้านการค้าเครื่องเทศจากสเปนและอังกฤษทำให้การค้าของเนเธอร์แลนด์ไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นเพื่อป้องกันผลประโยชน์และเพื่อสร้างกำไรให้แก่บริษัทให้มากที่สุด บริษัทอินเดียตะวันออกจึงต้องเข้าไปควบคุมและยึดครองแหล่งผลิตเครื่องเทศโดยตรง ซึ่งก็คือการเข้าไปยึดครองหมู่เกาะจาวา (JAVA) ของอินโดนีเซีย ในปัจจุบันอิทธิพลของบริษัทอินเดียตะวันออกในอินโดนีเซียและในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สิ้นสุดลง เมื่อบริษัทล้มละลายเมื่อ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1799¹¹ อันเป็นผลมาจากมูลค่าของเครื่องเทศตกต่ำลงอย่างมาก และการใช้กำลังทหารในอินโดนีเซียทำให้บริษัทมีรายจ่ายเกินกว่ารายได้ อย่างไรก็ตามก็ดีต่อมารัฐบาลเนเธอร์แลนด์ได้เข้ามายึดทรัพย์สินทุกอย่างของบริษัท ซึ่งก็รวมถึงอาณานิคมต่าง ๆ เช่น อินโดนีเซียด้วย

ฝรั่งเศสเป็นชาติยุโรปอีกชาติที่ออกเดินเรือมุ่งสู่ตะวันออกด้วย... วัตถุประสงค์เริ่มต้นเช่นเดียวกับโปรตุเกส เนเธอร์แลนด์ คือมุ่งแสวงหาผลประโยชน์และความร่ำรวยทางการค้าให้แก่ประเทศของตน นอกจากนี้เนื่องจากฝรั่งเศสก็ไม่มีพลังอำนาจทางกองทัพเรือมากนัก ฝรั่งเศสจึงไม่ค่อยได้มีดินแดนใดเป็นเมืองขึ้นมากนัก ในช่วงต้น ๆ ของการเดินเรือบุกเข้าตะวันออกนั้น ฝรั่งเศสเพียงแต่ตั้งสถานีการค้าไว้ในดินแดนต่าง ๆ ที่เดินทางผ่านเช่นในอินเดียเท่านั้น อย่างไรก็ตามก็ดีพฤติกรรมหรือรูปแบบของการยึดครองดินแดนของฝรั่งเศสเปลี่ยนแปลงไปเมื่อการเมืองในยุโรปเปลี่ยนไปสู่ยุคจักรวรรดินิยมที่ทำให้ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปต้องแข่งขันแสวงหาเมืองขึ้น

อังกฤษเป็นประเทศที่ทำให้การแสวงหาดินแดนในตะวันออกของประเทศยุโรปมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปมากที่สุด ในการที่อังกฤษเดินเรือไปทางโลกตะวันออกนั้นนอกจากอังกฤษจะมีวัตถุประสงค์ในทางการค้าที่ได้รับอิทธิพลจากการค้าขายที่ประเทศอื่น ๆ ในยุโรป

¹¹ Ibid , P.47

เช่น เนเธอร์แลนด์ ได้กระทำต่อดินแดนตะวันออกแล้ว เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งคือในเรื่องจำนวนประชากรของอังกฤษเอง อังกฤษมีประชากรที่อาจกล่าวได้ว่ามากกว่าประเทศอื่น ๆ ในยุโรปในช่วงเวลาที่มีการเดินเรือมุ่งสู่ตะวันออกด้วยกัน ประชากรของอังกฤษซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสิ้นประเทศ ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลง (ไปสู่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม) ของอังกฤษ เป็นปัจจัยที่เร่งให้คนอังกฤษอพยพไปยังดินแดนใหม่ ๆ มากขึ้น ผู้อพยพเหล่านี้ทำให้มีการยึดดินแดนเพื่อเป็นการตั้งหลักแหล่งของชาวผิวขาวกันมากขึ้น เช่น ในทวีปอเมริกา หรือในบริเวณแหลมกู๊ดโฮป (หรือประเทศแอฟริกาใต้ในปัจจุบัน) และมีการเผยแพร่อารยธรรมอังกฤษไปสู่ดินแดนต่าง ๆ ที่อังกฤษเข้าไปยึดครองหรือติดต่อด้วยมากกว่า ประเทศยุโรปอื่น ๆ การแสวงหาดินแดนใหม่ของอังกฤษ จึงมีแนวโน้มที่มุ่งไปสู่การตั้งหลักแหล่งของชาวผิวขาวมากกว่าประเทศยุโรปอื่น ๆ

การปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมกรรมการแสวงหาดินแดนของประเทศในแถบยุโรปในดินแดนตะวันออก การปฏิวัติอุตสาหกรรมเริ่มขึ้นในศตวรรษที่ 18 อันเป็นผลมาจากการเดินเรือและแสวงหาอาณานิคมของชาติต่าง ๆ ในยุโรปในช่วงศตวรรษที่ 16-17 ดังกล่าวข้างต้น การเดินเรือและแสวงหาอาณานิคมทำให้การค้าขายยั่วตัว และทำให้พ่อค้า และผู้ผลิตสินค้าต้องหาทางเพิ่มผลผลิตของตนให้เพียงพอต่อบตลาดทางการค้าที่เพิ่มขึ้นตามดินแดนต่าง ๆ ในโลกตะวันตกที่ชาวยุโรปเข้าไปติดต่อหรือยึดเป็นอาณานิคมได้ นอกจากนี้วิทยาการความรู้ต่างที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยของการฟื้นฟูศิลปวิทยาการนั้น ได้ทำให้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของชาวยุโรปเพิ่มมากขึ้นอย่างมากทำให้มีการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมและการทหารกันมากขึ้น เช่น การประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำเป็นต้น การปฏิวัติอุตสาหกรรมได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจแก่ยุโรปขึ้นอย่างมาก ในส่วนที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้น การปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้มาตรฐานทางการแพทย์และสาธารณสุขสูงขึ้นทำให้จำนวนประชากรเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้การปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้มีความเจริญเกิดขึ้น มีอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในเมืองใหญ่ ทำให้คนในหมู่บ้านต่าง ๆ พากันอพยพเข้าสู่ตัวเมืองหรือหางานทำ ทำให้มีคนจำนวนมากมาอาศัยรวมกันอยู่ในพื้นที่เล็ก ๆ ทำให้เกิดชุมชนแออัด แหล่งเสื่อมโทรมและโรคระบาด และเนื่องจากอุตสาหกรรมในสมัยปฏิวัติอุตสาหกรรมยังอยู่ในยุคเริ่มต้น ดังนั้นจึงยังไม่มีการออกกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ทำให้กรรมกรถูกใช้งานอย่างไม่เป็นธรรม เช่นกรรมกรใน

โรงงานผ้าห่มอาจต้องทำงานทุกวัน ตั้งแต่หกโมงเช้าถึงสองทุ่มหรือตีห้าถึงสองทุ่มหรือตีห้าถึงสามทุ่ม ถ้าเกิดสินค้าขายดีจนต้องเพิ่มกำลังการผลิต เป็นต้น¹² สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดแนวคิดทางการเมืองใหม่ ๆ ขึ้นดังจะกล่าวต่อไปสำหรับการเปลี่ยนแปลงในด้านการเมืองนั้น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การปฏิวัติอุตสาหกรรมได้ทำให้เกิดแนวคิดในทางเศรษฐกิจที่สำคัญ 2 ประการคือแนวคิดในเรื่องเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมและเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม (ทฤษฎีเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมมีแนวความคิดโดยสรุปคือรัฐต่าง ๆ ควรปล่อยให้เศรษฐกิจดำเนินไปโดยตัวของมันเองโดยไม่ต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยว รัฐเพียงคอยดูแลให้มีการปฏิบัติตามสัญญาาระหว่างกันเท่านั้น ส่วนทฤษฎีสังคมนิยมมีแนวคิดโดยสรุปคือ กรรมกรทุกคนหรือที่เรียกว่าชนชั้นกรรมาชีพทั่วโลก ต้องปฏิวัติล้มล้างระบบทุนนิยม (หรือเสรีนิยม) และก่อตั้งสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่ยกเลิกการครอบครองทรัพย์สินส่วนตัว โดยทรัพย์สินต่าง ๆ เป็นกรรมสิทธิ์ของส่วนกลาง และสมาชิกของสังคมแต่ละคนจะได้ค่าตอบแทนตามค่าของงานที่ตนทำลงไป) ลักษณะทางเศรษฐกิจในแบบเสรีนิยมและสังคมนิยมประกอบกับการหลือมล้ำทางเศรษฐกิจในสังคมนิยมระหว่างชนชั้นต่าง ๆ ในสังคม เช่น ระหว่างชนชั้นสูงกับชนชั้นกลางหรือระหว่างชนชั้นกลางกับชนชั้นกรรมาชีพ หรือความหลือมล้ำทางเศรษฐกิจจะระหว่างประเทศหนึ่งกับอีกประเทศหนึ่งได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขึ้นในยุโรป ความหลือมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างชาติต่าง ๆ ในยุโรปทำให้เกิดการแข่งขันแย่งกันอำนาจเพื่อที่จะทำให้ประเทศของตนเป็นใหญ่ซึ่งนำไปสู่สิ่งที่นักประวัติศาสตร์เรียกกันว่าลัทธิจักรวรรคนิยม ลัทธิจักรวรรคินิยมนำไปสู่การยึดครองดินแดนในแถบตะวันออกเป็นเมืองขึ้น ซึ่งเป็นอาณานิคมในรูปแบบที่เป็นที่รู้จักกันในปัจจุบันกล่าวคือ ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปจะส่งคนมาปกครองควบคุมดูแลดินแดนที่ตกเป็นอาณานิคมของตนเองโดยตรงเหมือนดังเช่น อังกฤษควบคุมปกครองอินเดีย และฝรั่งเศสปกครองอินโดจีน เป็นต้น การปกครองดูแลอาณานิคม โดยตรงเช่นนี้เป็นรูปแบบที่ดำเนินเรื่อยมา จนกระทั่งเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ขึ้น ในช่วงระหว่างปี คศ.1914-1918¹³ เมื่อสงครามโลก

¹² คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เรื่องเดียวกัน,

¹³ เรื่องเดียวกัน หน้า 115

ครั้งที่ 1 สงบลง และมีการก่อตั้งสันนิบาตชาติขึ้น ฝ่ายประเทศสัมพันธมิตรที่ชนะสงคราม ได้ดำเนินการให้อาณานิคมของ ประเทศฝ่ายที่แพ้สงครามให้ตกมาอยู่ภายใต้ระบบอาณัติ และให้พ้นจากการปกครองของประเทศ เจ้าของอาณานิคมเดิมและสันนิบาตชาติจะจัดการให้ประเทศอื่นซึ่งก็คือประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรที่ชนะสงครามเข้าปกครองแทน (ตามข้อ 22 ของกติกาสันนิบาตชาติ) เป็นที่น่าสังเกตว่า ระบบอาณัติมีความมุ่งหมายที่จะจัดการเปลี่ยนการปกครองดินแดนอาณานิคมที่เป็นของประเทศที่แพ้สงครามครั้งที่ 1 เท่านั้นไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองทางดินแดนอาณานิคมที่ชนะสงครามด้วยแต่ประการใด นอกจากนี้รูปแบบการเปลี่ยนการปกครองของดินแดนอาณานิคมในระบบอาณัติ ยังเป็นไปในรูปที่เปลี่ยนประเทศที่ปกครองจากประเทศที่แพ้สงครามมาเป็นประเทศที่ชนะสงครามเท่านั้น แนวทางที่จะให้เอกราชแก่ดินแดนเหล่านี้ไม่ได้ถูกกล่าวถึงอย่างชัดเจนแต่อย่างใดและกติกาสันนิบาตชาติ ก็ไม่ได้กำหนดให้การยึดครองดินแดนอาณานิคม เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายระหว่างประเทศ แนวความคิดที่ว่าการยึดดินแดนอาณานิคมเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายระหว่างประเทศ เพิ่งจะเกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยเป็นผลมาจากการปลุกปั่นของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ

1.2 ช่วงเวลาภายหลังจากที่มีมติเกี่ยวกับการให้เอกราชแก่ดินแดนอาณานิคม

แต่เดิมในช่วงเวลาระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 สิ้นสุด จนถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดและมีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาตินั้น ขบวนการชาตินิยมในประเทศอาณานิคมต่าง ๆ ได้พยายามเรียกร้องเอกราชให้แก่ดินแดนอาณานิคมของตนอยู่แล้ว เช่น สภาแห่งชาติของอินเดีย (INDIAN NATIONAL CONGRESS)¹⁴ เป็นต้น แต่การเรียกร้องเอกราชเหล่านี้เป็นการดำเนินการเป็นกรณีเฉพาะเรื่องเฉพาะกรณีเท่านั้น อาณานิคมใดที่มีขบวนการชาตินิยมที่เข้มแข็งมีพลังต่อรองสูงก็จะได้เอกราชไป แต่อาณานิคมใดที่ไม่มีขบวนการชาตินิยมที่เข้มแข็งเช่นนั้นก็จะยังไม่ได้เอกราช ทั้งนี้โดยที่หลักกฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไปให้อาณานิคมทุกแห่งในโลกได้รับเอกราชนั้นยังไม่เกิดขึ้น ตราบจนกระทั่งสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้มีมติที่ 1514 (XV) ลงวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ. 1960 เรื่อง ปฏิญญาว่าด้วยการให้เอกราชแก่ดินแดนอาณานิคม (DECLARATION ON THE GRANTING OF

¹⁴ สุวรรณ สัจจวิรรณ และคณะ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 119

INDEPENDENCE TO COLONIAL COUNTRIES AND PEOPLES)¹⁵ ขึ้นสมัชชาใหญ่เห็นชอบด้วยกับมติดังกล่าวด้วยคะแนนเสียง 89-0 งดออกเสียง 9 เสียง ซึ่งได้แก่ โปรตุเกส, สเปน, สหภาพแอฟริกาใต้, สหราชอาณาจักร, สหรัฐอเมริกา, ออสเตรเลีย, เบลเยียม, สาธารณรัฐโดมินิกันและฝรั่งเศส¹⁶ ด้วยผลแห่งมติที่ 1514 นี้ ทำให้สมัชชาใหญ่ได้มีการผลักดันมติต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับกาทำให้เอกราชแก่ดินแดนอาณานิคมต่อมาอีกมากมาย เช่น มติที่ 2625 (XXV) ลงวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ.1970 เรื่อง ปฏิญญาว่าด้วยหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ฉันท์มิตรและความร่วมมือระหว่างรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับกฎบัตรสหประชาชาติ¹⁷ สิ่งสำคัญที่ถูกกำหนดไว้ในมติที่ 1514 คือการนำแนวคิดในเรื่องสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองกล่าวถึงเป็นครั้งแรกในข้อ 4 ของปฏิญญาว่าด้วยการให้เอกราชดังกล่าว¹⁸ ข้อความในข้อ 2 ดังกล่าวที่มีใจความว่าปวงชนทุกปวงชนมีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองนั้นถูกกล่าวอ้างอีกตลอดมาในมติต่าง ๆ ของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ เช่น ในข้อ 1 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมืองและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิสิทธิทางแพ่งและการเมืองและกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมซึ่งสมัชชาใหญ่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁵ Ian Browlie, Basic Documents in International Law, (Oxford : Oxford University Press, 1985), p. 300

¹⁶ Ibid

¹⁷ Ibid, p.35

¹⁸ Ibid, p. 300

มีมติยอมรับเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 1966¹⁹ หรือในมติที่ 2625 เองก็ตาม²⁰ การกล่าวอ้างเรื่องสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองเพื่อสนับสนุนแนวความคิดที่ว่าการยึดดินแดนหนึ่ง ๆ เป็นอาณานิคม เป็นการทำให้มนุษย์ไม่อยู่ในสภาวะที่เท่าเทียมกันและเป็นการ กดขี่ข่มเหงมนุษย์ในดินแดนอาณานิคมนั้น นอกจากเป็นเรื่องที่ไม่ชอบธรรมไม่ถูกต้องเหมาะสม (ซึ่งเป็นสิ่งที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้ว) ยังเป็นเรื่องที่น่าจะไม่ถูกกฎหมายระหว่างประเทศอีกด้วย ด้วยผลของมติที่ 1514 และการผลักดันในเรื่องการให้เอกราชแก่อาณานิคมทำให้ความชอบธรรมของรัฐที่ปกครองอาณานิคม ไม่ว่าจะเป็นการปกครองในระบบอาณานิคมที่ตนยึดไว้เดิม หรือเป็นการปกครองดูแลดินแดนในอาณัติ หรือดินแดนในภาวะทรัสตีที่ตนได้รับมอบหมายมาจากสันนิบาตชาติหรือสหประชาชาตินั้นหมดไปและทำให้รัฐที่ปกครองจะต้องเร่งรีบให้เอกราชแก่ดินแดนเหล่านั้น โดยเร็วที่สุดในข้อ 3 ของมติที่ 1514 เองกล่าวไว้ว่า "ความไม่พร้อมในการเตรียมการทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรือการศึกษา ไม่ควรจะถูกใช้เป็น ข้ออ้างเพื่อให้การได้รับเอกราชนั้นล่าช้าออกไป" 1514 จึงมีผลกระทบอย่างสำคัญที่จะทำให้แนวคิดในเรื่องการแสวงหาอาณานิคมที่ดำเนินมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 นั้น กลายเป็นสิ่งที่ไม่ยอมรับในสังคมระหว่างประเทศและเป็นเรื่องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายระหว่างประเทศ

ลักษณะของแนวคิดพื้นฐานของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง

ถึงแม้ว่าแนวความคิดในเรื่องสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองจะมีมาเป็นเวลานาน ก่อนที่สหประชาชาติจะเกิดขึ้นก็ตาม แต่ทว่าสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองเพิ่งจะได้กลายมาเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ เมื่อมีการนำสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองไปกล่าวถึงไว้ในกฎบัตรสหประชาชาตินี้เอง การที่สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองถูกกำหนดไว้ในกฎบัตรฯ ดังกล่าว ทำให้สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองมีผลบังคับแก่รัฐต่าง ๆ ที่เป็นรัฐสมาชิกของสหประชาชาติได้โดยทั่วไป อย่างไรก็ตามเนื่องจากในตัวกฎบัตรฯ เองไม่ได้กล่าวถึงเนื้อหาของ

¹⁹ Ibid, P. 257

²⁰ Heather A Wilson, International Law and the use of force by National Liberation Movements (New York : West Publishing co, ltd, 1980), P.98

สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองเอาไว้มากนัก สมาชิกใหญ่แห่งสหประชาชาติจึงได้มีมติต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองออกมาเพื่อเป็นการอธิบาย และแสดงให้เห็นถึงเนื้อหาสาระของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง นอกจากนี้เนื้อหาสาระของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง นอกจากจะถูกอธิบายและแสดงโดยมติต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ก็ยังได้ถูกอธิบายและแสดงไว้โดยเอกสารทางกฎหมายระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่มีการกล่าวถึงสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองด้วย เช่น ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิ ทางแพ่ง และทางการเมือง เป็นต้น ดังนั้น ในการที่เราจะพิจารณาหาแนวคิดพื้นฐานของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองนั้น นอกจากว่าเราจะต้องพิจารณาจากกฎบัตรสหประชาชาติแล้ว เรายังจะต้องพิจารณาจากมติต่าง ๆ และเอกสารทางกฎหมายระหว่างประเทศต่าง ๆ ประกอบเข้าไปด้วย

ทั้งนี้ เมื่อเราพิจารณาเนื้อหาสาระของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองโดยรวมแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่า เนื้อหาสาระที่เป็นแกนหลัก หรืออาจเรียกว่า เป็นแนวคิดพื้นฐานของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองก็คือ การทำให้เอกราชแก่ดินแดนอาณานิคมต่าง ๆ โดยเราสามารถแบ่งสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองตามแนวคิดพื้นฐานนี้ออกได้เป็น 2 ส่วน ส่วนที่เกี่ยวกับรูปแบบของสิทธิ และส่วนที่เกี่ยวกับผู้ที่สามารถกล่าวอ้างสิทธิ

2.1 รูปแบบของสิทธิ

แนวคิดพื้นฐานของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองดังกล่าวแล้วก็คือ การทำให้เอกราชแก่ดินแดนอาณานิคม หรือการให้ปวงชนทั้งมวลในดินแดนอาณานิคมมีสิทธิในการปกครองตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิในการปกครองตนเองดังกล่าว สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองจึงได้รับรองว่าปวงชนในอาณานิคมมีสิทธิในด้านต่าง ๆ 3 ประการคือ สิทธิในการที่จะเลือกรูปแบบของรัฐ สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐอื่น ๆ และสิทธิในการต่อสู้ โดยการชักนำ

2.1.1 สิทธิในการที่จะเลือกรูปแบบของรัฐ

สิทธิในการเลือกรูปแบบของรัฐดังกล่าวนี้ถูกกำหนดไว้ในมติที่ 1541 ลงวันที่ 15 ธันวาคม 1960 เรื่องหลักการ ซึ่งช่วยรัฐสมาชิกในการตัดสินใจว่ารัฐสมาชิกมีพันธกรณีที่จะส่งข้อมูลที่ถูกระบุในข้อ 73e ของกฎบัตรหรือไม่ ในหลักการที่ 6 ซึ่งกำหนดไว้ในมติดังกล่าววางหลักการไว้ว่าดินแดนที่ยังมิได้ปกครองตนเองสามารถที่จะบรรลุถึง

สถานการณ์ การปกครองตนเองได้โดยการก่อตั้งขึ้นเป็นรัฐเอกราชหรือเข้าร่วมกับรัฐเอกราช
 อีกรัฐหนึ่ง หรือเข้าผนวกกับรัฐเอกราชหรืออีกรัฐหนึ่ง การก่อตั้งขึ้นเป็นรัฐเอกราชใหม่นั้นเป็น
 เรื่องชัดเจนอยู่ในตัวแล้ว แต่สำหรับการเข้าร่วมกับรัฐเอกราชอีกรัฐหนึ่งหรือเข้าผนวกกับรัฐ
 เอกราชอีกรัฐหนึ่งนั้นเป็นสิ่งที่ต้องกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป สำหรับการผนวกกับรัฐเอกราช
 อีกรัฐหนึ่ง (INTEGRATION) นั้นเป็นการที่ดินแดนอาณานิคมเข้าเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของรัฐ
 อีกรัฐหนึ่ง โดยรัฐดังกล่าวนี้จะมีอำนาจปกครองภายใน รับผิดชอบในกิจการต่างประเทศและ
 ด้านการทหารของดินแดนอาณานิคมด้วย ทั้งนี้การผนวกดินแดนดังกล่าวจะต้องประกอบไปด้วย
 หลักการ 2 ประการ คือ ความเท่าเทียมกันระหว่างปวงชนในดินแดนที่ถูกผนวกกับปวงชนใน
 รัฐที่จะเข้าไปผนวก และหลักการที่ว่า การผนวกดินแดนต้องเกิดขึ้นจากเจตนารมณ์อันเสรีของ
 ประชาชนในดินแดนที่จะเข้าไปรวม สำหรับในเรื่องความเท่าเทียมกันของปวงชนนั้น ในหลัก
 การที่ 8 วางหลักไว้ว่าปวงชนในดินแดนอาณานิคม และในรัฐที่จะเข้าไปรวมนั้นจะต้องได้รับ
 การคุ้มครองในสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานและมีสิทธิในการที่มีผู้แทนของตนในทุกระดับของหน่วย
 งานทางบริหารนิติบัญญัติ และตุลาการ ทั้งนี้โดยเท่าเทียมกัน และไม่เลือกปฏิบัติในส่วนของหลัก
 การที่ว่า การผนวกดินแดนต้องเกิดขึ้นจากเจตนารมณ์อันเสรีของปวงชนนั้นในหลักการที่ 9 วาง
 หลักว่าดินแดนอาณานิคมที่จะเข้าไปรวมนั้นจะต้องมีองค์กรทางการเมือง ซึ่งประกอบไปด้วย
 ผู้แทนที่ประชาชนในดินแดนนั้นได้เลือกตั้งขึ้นมาตามระบบเสรีประชาธิปไตย พร้อมทั้งมีสิทธิปก
 ครองตนเองอยู่ก่อนแล้วในเบื้องต้น และการผนวกดินแดนจะต้องเป็นมาจากเจตนารมณ์อันเสรี
 ของประชาชนผ่านทางองค์กรทางการเมืองดังกล่าว ทั้งนี้โดยที่ประชาชนต่าง ๆ จะต้องได้
 รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการผนวกดินแดนนี้เป็นอย่างดีและสหประชาชาติอาจเข้ามาตรวจสอบการผนวก
 ดินแดนนี้ก็ได้ ถ้าเห็นว่าจำเป็น

สำหรับการเข้าร่วมกับรัฐเอกราชอีกรัฐหนึ่ง (ASSOCIATION)
 นั้น เมื่อดินแดนอาณานิคมเข้าร่วมกับรัฐเอกราชอีกรัฐหนึ่งแล้ว รัฐเอกราชดังกล่าวนี้จะเป็นผู้
 รับผิดชอบในด้านกิจกรรมต่างประเทศ และด้านการทหารของดินแดนอาณานิคม แต่ว่าดินแดน
 อาณานิคมดังกล่าวจะยังคงมีอำนาจปกครองภายในของตนเอง และมีรัฐธรรมนูญภายในของ
 ตนเองการเข้าร่วมดังกล่าวนี้จะต้องเป็นไปตามหลักการที่ 7 ซึ่งมีหลักไว้ว่าการเข้าร่วมนี้ต้อง
 เป็นผลมาจากเจตนารมณ์อันเสรีของปวงชนในดินแดน ดังกล่าวโดยผ่านทางขบวนการทาง
 ประชาธิปไตย และการเข้าร่วมนี้ต้องไม่ทำให้เอกลักษณ์และวัฒนธรรมของดินแดนอาณานิคมที่

เข้าไปร่วม รวมทั้งของปวงชนในดินแดนดังกล่าวต้องเสียไปนอกจากนี้ปวงชนในดินแดนอาณานิคมอาจจะยังคงมีสิทธิที่จะแยกดินแดนของตนออกมาจากการเข้าร่วมกันได้ ทั้งนี้ โดยผ่านทางขบวนการทางประชาธิปไตย

2.1.2 สิทธิในการต่อสู้โดยการใช้อำกำลัง

ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศนั้น การใช้อำกำลังในทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นสิ่งที่ต้องห้ามและไม่สามารถกระทำได้ เว้นแต่เฉพาะในกรณีของการป้องกันตัวเองตามมาตรา 51 ของกฎบัตรสหประชาชาติ

จากหลักการในมาตรา 51 รัฐจะใช้อำกำลังป้องกันตนเองได้ต่อเมื่อมีการใช้อำกำลังเกิดขึ้นต่อตน หรือต่อพันธมิตรของรัฐนั้นเสียก่อน แล้วจึงมีการใช้อำกำลังเพื่อตอบโต้ป้องกันตนเอง อนึ่งการใช้อำกำลังเพื่อป้องกันตนเองนี้เป็นมาตรการชั่วคราวก่อนที่คณะมนตรีความมั่นคงจะเข้าแทรกแซง เพื่อระงับเหตุการณ์เท่านั้น เมื่อใดที่คณะมนตรีความมั่นคงเข้าแทรกแซงในเหตุการณ์แล้ว อำนาจของรัฐนั้น ๆ ที่จะสามารถใช้อำกำลังตอบโต้ป้องกันตนเองได้ต่อไปหรือไม่ จะขึ้นอยู่กับมติของคณะมนตรีความมั่นคงเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ดีในปัจจุบัน การใช้อำกำลังในทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในรูปแบบอื่นนอกเหนือจากการป้องกันตนเอง เริ่มได้รับการกล่าวถึงมากขึ้นในสังคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้รับการกล่าวถึงมากในมติของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ การใช้อำกำลังในรูปแบบอื่นดังกล่าวนี้คือ การใช้อำกำลังต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชและสิทธิการปกครองตนเองของดินแดนอาณานิคม แนวคิดที่ว่าดินแดนอาณานิคมมีสิทธิในการต่อสู้ในลักษณะดังกล่าวนี้ถูกกล่าวถึงเป็นครั้งแรกในมติของสมัชชาใหญ่ที่ 2625 โดยวางหลักว่าทุก ๆ รัฐมีหน้าที่ที่จะงดเว้นจากการกระทำที่ใช้อำกำลังใด ๆ ที่จะพรากสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองไปจากปวงชนในดินแดนอาณานิคม และการกระทำเช่นนี้ทำให้ปวงชนเหล่านั้นมีสิทธิที่จะค้นหา และได้รับการสนับสนุนโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติ เพื่อให้กลับคืนมาซึ่งสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองดังกล่าว นักกฎหมายส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า มติ 2625 ได้กล่าวถึงการต่อสู้โดยใช้อำกำลังอาวุธเพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชของดินแดนอาณานิคมได้ นักกฎหมายที่มีความเห็นไปในแนวทางนี้ เช่น มีความเห็นว่าการใช้อำกำลังอาวุธต่อสู้ต่อการใช้อำกำลังที่ปฏิเสธรสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง โดยการครอบครองดินแดนเป็นอาณานิคมหรือ

การกดขี่ของต่างชาติ เป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายแล้วตามปฏิญา (ตามมติที่ 2625) ฉบับนี้²¹ อย่างไรก็ตาม นักกฎหมายอีกส่วนหนึ่งมีความเห็นค้านกับฝ่ายแรกโดยมีความเห็นว่ามติฉบับนี้ไม่ได้กล่าวถึงการใช้กำลังอาวุธต่อต้านเอาไว้ แต่กล่าวเพียงการต่อต้าน (Resistance) เท่านั้น มติฉบับนี้จึงไม่ได้ให้อำนาจในการต่อสู้โดยตรง ยิ่งไปกว่านั้นมตินี้กล่าวว่าประชาชนดังกล่าวมีสิทธิต่อต้านเมื่อการใช้กำลังอาวุธเกิดขึ้นแก่ตนและมีสิทธิเรียกร้อง ความช่วยเหลือได้ตามหลักการในกฎบัตร ดังนั้นการใช้กำลังดังกล่าวจึงต้องตกอยู่ภายใต้หลักห้ามใช้กำลังในกฎบัตรนั่นเอง ภายหลังจากมติที่ 2625 ดังกล่าว มติของสมัชชาใหญ่ในช่วงเวลา 10 ปีหลังนี้ (1980-1993) ได้รับรองความถูกต้องชอบธรรมในการต่อสู้เพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองอยู่หลายครั้ง กล่าวคือมติเรื่อง "Importance of the Universal Realization of the Right of Peoples to Self-determination and of the Speedy Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples for the Effective Guarantee and Observance of Human Rights" ในสมัยประชุมทุกสมัยตั้งแต่สมัยประชุมที่ 35 เป็นต้นมา โดยมีมติที่ 35/35, 36/9, 37/43, 38/17, 39/17, 40/25, 41/101, 42/95, 43/105, 44/79, 45/132, 46/87 และ 47/82²² แต่ข้อความในมติดังกล่าวได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปบ้าง โดยอาจแบ่งข้อความเกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในมติดังกล่าวข้างต้นออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

²¹ Ibid, P.99

²² -United Nations Official Records A/35/48 (1982), A/36/51 (1982), A/37/51 (1984) A/38/47 (1984), A/39/51 (1986), A/40/53 (1986), A/41/53 (1988), A/42/49 (1988), A/43/49 (1989), A/44/49 (1989), A/45/49 (1991), A/46/49 (1992)

-News Coverage Service , Department of Public Imformation, United Nation, United Nations Press Release : Resolutions and Decisions Adopted by General Assembly during the first of its forty - Seventh session (New York, U.N.,1993),P.280

กลุ่มแรก - ข้อความตามมติที่ 35/35, 36/9 และ 37/43 ที่กล่าวว่า Reaffirms the Legitimacy of the struggle of peoples for independence, territorial integrity, national unity and liberation from colonial and foreign domination and foreign occupation by all available means including armed struggle

กลุ่มที่สอง - ข้อความตามมติที่ 38/14, 39/17, 40/25, 41/101, 42/95, 43/108, 44/79 และ 45/132 ที่กล่าวว่า Reaffirms the legitimacy of the struggle of peoples for their independence, territorial integrity, national unity and liberation from colonial domination, apartheid and foreign occupation by all available means, including armed struggle

กลุ่มที่สาม - ข้อความตามมติที่ 46/87 และ 47/82 ที่กล่าวว่า Reaffirms the legitimacy of the struggle of peoples for independence, territorial integrity, national unity and Liberation from Colonial Domination, apartheid and foreign occupation, in all its forms and by all available means²³

ข้อความในกลุ่มแรกกับกลุ่มที่สองต่างกันที่ในกลุ่มที่สองนั้นไม่มีข้อความว่า "foreign domination" และในกลุ่มที่สอง เพิ่มข้อความ "apartheid" เข้ามา ส่วนข้อความในกลุ่มที่

---

²³Ibid.

สามนั้น เหมือนข้อความในกลุ่มที่สองแต่เปลี่ยนข้อความว่า "...by all available means, including armed struggle" เป็น "...in all its forms and by all available means"²⁴ แต่เป็นที่สังเกตว่า ในข้อความตามกลุ่มแรก และกลุ่มที่สองนั้นระบุชัดเจนว่าการต่อสู้เพื่อต่อต้านการยึดครองเป็นอาณานิคม, เขี้ยกดผิวและการครอบครองของต่างชาตินั้นสามารถใช้กำลังเข้าต่อสู้ได้ ข้อความดังกล่าวมาเปลี่ยนในสมัยประชุม (Session) ที่ 46 นี้เอง การที่สมัชชาใหญ่เปลี่ยนข้อความและตัดคำว่า "armed" Struggle" ออก อาจจะดูว่าสมัชชาไม่ต้องการให้การต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธเป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมายก็ตาม แต่ข้อความใหม่ตามกลุ่มที่สามนั้น แม้ว่าจะตัดคำว่า "armed struggle" ออกก็ยังคงมีความหมายว่า สามารถต่อสู้ได้ในทุกรูปแบบและทุกวิถีทาง (by all its forms and by all available means) ซึ่งมีความหมายรวมไปถึงการต่อสู้โดยการใช้กำลังอยู่ดี

นอกจากนี้ในมติที่ 46/51 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 1991 เรื่องมาตรการในการกำจัดการก่อการร้ายระหว่างประเทศ (Measures to eliminate international terrorism)²⁵ นั้น ในอารัมภบทของมติดังนี้และในข้อ 1 และข้อ 15 กล่าวว่า

เพื่อยืนยันถึงเอกราชและสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง อันไม่แปลกปลอมของปวงชนทุกคนภายใต้อาณานิคมและระบอบการกดขี่กันผิว และรูปแบบการครอบงำและการยึดครองโดยต่างชาติในรูปแบบอื่น ๆ และเพื่อสถาปนาความชอบด้วยกฎหมายของการต่อสู้ของพวกเขาเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อสู้ของขบวนการปลดแอกแห่งชาติ ...

1. ... ประนาม ... การกระทำวิธีการและการฝึกฝนการก่อการร้ายทุกประการ ไม่ว่าจะดำเนินการโดยผู้ใดและไม่ว่าจะดำเนินการในที่แห่งใดก็ตาม ทั้งนี้รวมทั้งการกระทำ

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid.

วิธีการและการฝึกฝนการก่อการร้าย ซึ่งเป็นอันตรายต่อความสัมพันธ์ฉันท์มิตรระหว่างรัฐและต่อความมั่นคงของรัฐเหล่านั้น ...

15. เพื่อพิจารณาว่ามติฉบับปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นอย่างไรก็ตาม จะไม่ทำให้เสื่อมเสียไปซึ่งเอกราช เสรีภาพ สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง...ของปวงชนที่ได้ถูกบังคับพรากเอาไป... โดยเฉพาะอย่างยิ่งปวงชนภายใต้อาณานิคม , ระบอบการกีดกันผิวหรือการครอบงำโดยต่างชาติในรูปแบบอื่น หรือสิทธิของปวงชนเหล่านั้นในการที่จะต่อสู้โดยชอบด้วยกฎหมายจนถึงที่สุดและมีสิทธิที่จะค้นหาและได้รับการสนับสนุน โดยสอดคล้องกับหลักการในกฎบัตรสหประชาชาติ

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในเรื่องสิทธิในการต่อสู้โดยการใช้อาวุธนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าเป็นที่ 2625 จะไม่กล่าวถึงการใช้อาวุธต่อต้าน (Armed Resistance) แต่กล่าวถึงแต่เพียงการต่อต้าน (Resistance) เท่านั้นก็ตาม แต่สิ่งที่ต้องยอมรับจากหลักการในมติแม้ว่าจะไม่ได้เขียนไว้โดยตรงก็คือ มติยอมให้ปวงชนป้องกันตนเองได้ในกรณีที่มีการใช้อาวุธเพื่อบังคับปราบปรามสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองของพวกเขาเหล่านั้น และในเมื่อเหตุที่ทำให้การป้องกันตัวคือการใช้อาวุธ ประชาชนดังกล่าวก็ย่อมมีสิทธิใช้มาตรการป้องกันตนที่มีความรุนแรงระดับเท่าเทียมกับภัยร้าย หรือเหตุที่ทำให้จำเป็นต้องป้องกันตัวได้ดังกล่าว นั่นก็คือย่อมมีความหมายโดยนัยว่าประชาชนมีสิทธิใช้อาวุธเพื่อป้องกันตนเองได้ด้วย ตามทัศนะของผู้เขียน หลักการนี้จะไม่เป็นการยุติธรรมอย่างยิ่ง ถ้าหากเราถือว่าปวงชนที่ต่อสู้เพื่อป้องกันสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง จะต้องดำเนินการไปอย่างสันติวิธีในทุกกรณี แม้ว่าปวงชนเหล่านั้นจะถูกโจมตีด้วยกำลังอาวุธก็ตาม เพราะจะทำให้มีการ เสียชีวิตและทรัพย์สินติดตามกันไปอีกมากมาย ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นโดยสรุปว่า ปวงชนในดินแดนอาณานิคมมีสิทธิใช้อาวุธเพื่อป้องกันตนเองได้และหลักการนี้ไม่ขัดกับหลักการในกฎบัตรแต่อย่างใด นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากข้อความในมติของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ดังกล่าวมาข้างต้นยังแสดงให้เห็นว่า มติของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ มีแนวโน้มที่จะยอมรับให้มีการต่อสู้โดยการใช้อาวุธได้ในกรณีอาณานิคม และเมื่อพิจารณาข้อความในมติที่ 46/51 แล้วจะเห็นได้ว่าแม้ว่าในมตินี้จะไม่ได้กล่าวถึงคำว่าอาวุธ หรือ ARMED โดยตรง แต่การที่สมัชชาใหญ่เอ่ยคำว่า Struggle มาใส่ไว้ในมติที่เกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้ายและจากอารัมภบทของมติ ย่อมแสดงให้เห็นว่าสมัชชาใหญ่มีความเห็นว่าการต่อสู้เพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ในกรณี

ของอาณานิคมไม่ถือว่าเป็นการก่อการร้าย ซึ่งแสดงว่าสมัชชาที่มีความคิดว่าคำว่า ต่อสู้ (Struggle) ตามมตินี้รวมไปถึง Armed Struggle ด้วย เพราะถ้าหากสมัชชาเห็นว่า Struggle เป็นการกระทำที่ไม่รวม Armed Struggle แล้ว สมัชชาคงจะไม่นำข้อความตามข้อ 15 และตามอารัมภบทมาใช้ไว้ในมตินี้ อีก เพราะการต่อสู้ (Struggle) ที่ไม่ใช่อาวุธนั้นไม่มีทางเป็นการก่อการร้ายได้อยู่แล้วโดยสภาพของมันเอง

2.1.3 สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐอื่น

สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในรูปแบบนี้ ถูกกำหนดไว้ในมติที่ 2625 โดยวางหลักการไว้ว่าทุก ๆ รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องงดเว้นจากการใช้กำลังใด ๆ ที่จะพรากสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง, เสรีภาพ และเอกราชไปจากปวงชน และในการกระทำเพื่อต่อต้านการใช้กำลังดังกล่าวของรัฐนั้น ปวงชนมีสิทธิที่ค้นหาและได้รับการสนับสนุน โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติ อย่างไรก็ตามประเด็นที่กล่าวว่าประชาชนที่เรียกร้องสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐอื่นนั้นเกี่ยวพันไปถึงประเด็นที่ว่า การที่รัฐอื่นจะเข้ามาช่วยเหลือนั้นจะเป็นการเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของอีกรัฐหนึ่งหรือไม่

การแทรกแซง (Intervention) เป็นการกระทำระหว่างรัฐสองรัฐ รัฐหนึ่งเป็นผู้กระทำคือผู้แทรกแซง และอีกรัฐหนึ่งคือผู้ถูกระทำคือผู้ถูกแทรกแซงในกรณีของดินแดนอาณานิคม นั้น ดินแดนเช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นรัฐเพราะขาดองค์ประกอบหนึ่งในสี่ประการของการที่จะเป็นรัฐ นั่นคือขาดอำนาจอธิปไตยหรือเอกราช นอกจากนี้ดินแดนอาณานิคมก็ยังไม่ถือว่าเป็นดินแดนของรัฐที่ยึดครองอาณานิคมด้วย เพราะดินแดนอาณานิคมจะมีสถานะทางกฎหมายแยกต่างหากจากดินแดนของรัฐที่ปกครองอาณานิคม ในปญญาว่าด้วยหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐตามมติ 2625 กล่าวถึงหลักนี้ว่า "The Territory of a colony or other Non-Governing Territory has a status Separate and distinct from the territory of the State administering it..."²⁶ ดังนั้นการที่รัฐ ๆ หนึ่งเข้าไปให้ความช่วยเหลือปวงชนในดินแดนอาณานิคม จึงไม่

²⁶ Ian Browlie, op.cit P. 42

นำที่จะเป็นการแทรกแซง เพราะขาดองค์ประกอบประการหนึ่งคือไม่ได้เป็นการกระทำของรัฐ ระหว่างรัฐดังกล่าวข้างต้น นอกจากนี้ลักษณะและรูปแบบของการช่วยเหลือไม่มีการกำหนดไว้ อย่างชัดเจนว่ามีขอบเขตหรือข้อจำกัดประการใดหรือไม่ ทำให้ต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป

2.2 ผู้ที่สามารถกล่าวอ้างสิทธิ

ประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณาในที่นี้คือ ประเด็นที่ว่าสิทธิในการกำหนดอนาคต ของตนเองเป็นสิทธิของกลุ่มชน หรือสิทธิของปัจเจกชน

2.2.1 กลุ่มชน

เมื่อพิจารณาคูในเอกสารทางกฎหมายระหว่างประเทศต่าง ๆ แล้ว จะเห็นว่า ผู้ที่กฎหมายระหว่างประเทศยอมรับให้เป็นผู้ที่สามารถกล่าวอ้างสิทธิในการกำหนด อนาคตตนเองได้ก็คือปวงชนหรือกลุ่มชน (peoples) ดังจะเห็นได้จากในกฎบัตรสหประชาชาติ นั้น ในวัตถุประสงค์ของกฎบัตรตามมาตรา 1 (2) กล่าวว่า "2.To develop friendly " relations among nations based on..... self-determination of peoples,....."²⁷ และในมาตรา 55 ของกฎบัตรก็ได้ใช้ข้อความที่ว่า " self-determination of peoples..."²⁸ เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ในมติของสมัชชาใหญ่สห- ประชาชาติและปฏิญญาและเอกสารทุกฉบับที่กล่าวถึงสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ก็กำหนด ว่าผู้ที่มีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองคือ Peoples หรือ ปวงชนเท่านั้น เช่นในมติที่ 1514 ใช้ข้อความว่า "2. All peoples have the right to self-determination..."²⁹ ส่วนในมติที่ 2625 ใช้ข้อความว่า ".....all peoples have the right freely to determine, without external interference, their political status

27 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายระหว่าง ประเทศ หน่วยที่ 1-6, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท รุ่งศิลปการพิมพ์ (1977)จำกัด, 2528) หน้า 408

28 เรื่องเดียวกัน, หน้า 420

29 Ian Browlie, op. cit P.300

and to pursue their economic, social and cultural development..."³⁰

เป็นต้น แต่แม้กระนั้นก็ตาม กฎหมายระหว่างประเทศก็ไม่ได้กล่าวโดยละเอียดไปถึงว่ากลุ่มชน หรือปวงชนดังกล่าวนั้น จะต้องเป็นกลุ่มชนหรือปวงชนที่มีขนาดเท่าใด, ต้องเป็นกลุ่มชนทั้งหมดคนในดินแดนอาณานิคมหรือไม่ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ คำว่า กลุ่มชน หรือ ปวงชน นั้นไม่ได้แสดงความหมายที่ชัดเจนว่า จะหมายความว่าเฉพาะกลุ่มชนทั้งหมดคนในดินแดนอาณานิคม หรือจะหมายความว่ารวมถึงกลุ่มชนเล็ก ๆ ในดินแดนอาณานิคม ด้วย อย่างไรก็ดี แม้ว่ากฎหมายระหว่างประเทศจะไม่ได้กล่าวถึงลักษณะโดยละเอียดของ คำว่า ปวงชน หรือ กลุ่มชน เอาไว้ชัดเจนนัก แต่เมื่อพิจารณาจากหลักการที่ว่า แนวคิดพื้นฐานของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองก็คือ การให้เอกราชและสิทธิในการปกครองตนเองแก่ดินแดนอาณานิคม และการที่จะมีการตัดสินใจดำเนินการให้เอกราชแก่ดินแดนอาณานิคมนั้น ก็จะต้องมีการลงประชามติเพื่อตรวจสอบความเห็น และความคิดโดยรวมของปวงชนในดินแดนอาณานิคมเสียก่อน ซึ่งผลของการลงประชามติก็จะตัดสินกันโดยเสียงข้างมากของปวงชนในดินแดนอาณานิคมนั้น ๆ ผลของประชามติจึงถือว่าเป็นความประสงค์ของปวงชนทั้งหมดคนในดินแดนอาณานิคมและปวงชนทั้งหมดคนในดินแดนอาณานิคมมีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองได้ด้วยเหตุผลเช่นนี้เอง แต่สำหรับในกรณีของชนกลุ่มน้อยในดินแดนอาณานิคมนั้น จากเหตุผลที่ว่า การตรวจสอบความประสงค์ของปวงชนในดินแดนอาณานิคมดำเนินการโดยวิธีจัดให้มีการลงประชามติ (ซึ่งตัดสินโดยเสียงข้างมาก) ดังนั้น เสียงของชนกลุ่มน้อย ซึ่งเป็นเสียงข้างน้อยในดินแดนอาณานิคม ย่อมจะไม่สามารถเป็นฝ่ายชนะในการลงประชามติได้ สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในดินแดนอาณานิคมจึงจะเป็นไปตามผลของการลงประชามติ (ซึ่งตัดสินกันด้วยคะแนนเสียงข้างมาก) และถือว่าเป็นความประสงค์ของกลุ่มชน, ปวงชนทั้งหมดคนในดินแดนอาณานิคม การให้สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองแก่ชนกลุ่มน้อย จะมีผลทำให้เสียงข้างน้อยในดินแดนอาณานิคมชนะเสียงส่วนใหญ่ในดินแดนอาณานิคม ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ ดังนั้น เราจึงสามารถสรุปได้ในเบื้องต้นนี้ว่ากลุ่มชนที่สามารถกล่าวอ้างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองได้ก็คือ ปวงชนทั้งหมดคนในดินแดนอาณานิคมนั้น ๆ ทั้งนี้โดยผ่านทาง การลงประชามตินั้นเอง

---

30 Ibid, P. 42

2.2.2 บัจเจกชน

ในเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ในทางกฎหมายระหว่างประเทศนั้นไม่ได้ปรากฏว่า ได้มีการกำหนดให้บัจเจกชนเป็นผู้ทรงสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองได้ในเอกสารทางกฎหมายระหว่างประเทศทั้งหลายเป็นต้นว่า มติของสมัชชาใหญ่สหประชาชาตินั้นได้กล่าวถึงสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองว่า เป็นสิทธิของกลุ่มชน หรือ ปวงชน (peoples) เท่านั้นไม่มีมติของสมัชชาใหญ่ฉบับใดที่ยอมรับว่าสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองจะเป็นสิทธิของบัจเจกชนได้ ดังนั้นเราจึงอาจสรุปได้ว่า สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ไม่ได้เป็นสิทธิของบัจเจกชนแต่อย่างใด

สถานะทางกฎหมายของแนวคิดพื้นฐานของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง

เนื่องจาก สหประชาชาติ จากการที่สหประชาชาติเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีลักษณะเป็นสากลเป็นที่รวมของประเทศต่าง ๆ ในโลก สหประชาชาติ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัชชาใหญ่) จึงเป็นเสมือนรัฐสภา หรือเวทีแสดงความคิดเห็นในทางการเมืองระหว่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศของโลก การแสดงความคิดเห็นของสมาชิกของสหประชาชาติจึงเป็นเครื่องมือที่สามารถจะชี้ให้เห็นได้ว่า ประเทศต่าง ๆ ในโลกมีความเห็น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายระหว่างประเทศในประการใดประการหนึ่งหรือไม่ ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามในเรื่องที่เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติของรัฐต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศในสหประชาชาตินั้น เราก็ยังสามารถแบ่งแยกประเภทของแนวทางปฏิบัติดังกล่าวของรัฐออกได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ แนวทางปฏิบัติของรัฐที่เกี่ยวกับหลักการหนึ่ง ๆ ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศอยู่แล้ว (Lex Lata) ในกลุ่มนี้แนวทางปฏิบัติของรัฐจะเป็นสิ่งที่เข้าไปเพิ่มเติมรายละเอียด เนื้อหาสาระของหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่แล้วดังกล่าว สำหรับในกลุ่มที่สอง คือ แนวทางปฏิบัติของรัฐที่จะเป็นสิ่งที่แสดงว่า หลักการในเรื่องหนึ่ง ๆ ซึ่งในขณะนั้นยังไม่เป็นกฎหมาย แต่ก็มีแนวโน้มที่จะแสดงว่า หลักการเช่นนี้จะกลายเป็นได้กฎหมายต่อไปในอนาคต (Lex Ferenda)

สำหรับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองนั้น ดังที่ได้เคยกล่าวไปแล้วว่า การที่สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ถูกกำหนดลงในกฎบัตรสหประชาชาตินั้น ทำให้สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองมีผลเป็นกฎหมายสนธิสัญญา ผู้กัพันธรัฐสมาชิกของสหประชาชาติโดยทั่วไป

แนวทางปฏิบัติของรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองจึงจัดอยู่ในกลุ่มแรก คือ เป็นแนวทางปฏิบัติของรัฐที่มุ่งที่จะแสดงรายละเอียด และเนื้อหาสาระของหลักกฎหมายที่มีอยู่แล้วนั่นเอง อนึ่ง ในประเด็นที่เกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายนั้น ต่อไปนี้ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงสถานะการเป็นกฎหมายสนธิสัญญาของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง โดยสรุปอีกครั้งหนึ่ง รวมทั้งจะกล่าวถึงด้วยว่า สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองนั้น นอกจากจะกฎหมายสนธิสัญญาแล้ว จะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ไปพร้อม ๆ กันด้วยหรือไม่

3.1 สถานะการเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ

3.1.1 กรณีของมติของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ

ประเด็นที่จะพิจารณาในที่นี้คือ มติของสมัชชาใหญ่จะทำให้สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองมีสถานะทางกฎหมาย เป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศด้วยหรือไม่ กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศนั้น ประกอบไปด้วยสองส่วน คือ แนวทางปฏิบัติของรัฐ และความเชื่อมั่นว่ามีพันธกรณีตามกฎหมาย (Opinio Juris)³¹ มติของสมัชชาใหญ่สามารถแสดงให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติของรัฐ และแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นว่ามีพันธกรณีตามกฎหมายได้ ถึงแม้ว่าตามมาตรา 18 ของกฎบัตรสหประชาชาตินั้นมติของสมัชชาใหญ่เป็น จะมีผลเป็นเพียงคำแนะนำก็ตาม ทั้งนี้ก็เพราะว่าสมัชชาใหญ่เป็นเสมือนสภาที่รวมของรัฐต่าง ๆ จำ - นวนมากในโลก ดังนั้นมติของสมัชชาใหญ่จึงมีผลในทางการเมืองระหว่างประเทศที่จะบดบังค้ำบทางอ้อมให้รัฐต่าง ๆ ต้องปฏิบัติตามผลของมตินั้น

สำหรับในกรณีของแนวคิดพื้นฐานของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองนี้ แนวคิดพื้นฐานดังกล่าวซึ่งได้แก่การให้เอกราชแก่อาณานิคมนั้น แต่แรกเริ่มเมื่อมติที่ 1514 ผ่านออกมาจากสมัชชาใหญ่โดยคะแนนเสียงเห็นชอบ 89 ต่อ 0 และงดออกเสียง 9 ประเทศ มติฉบับนี้ได้ส่งผลให้มีการเร่งรัดให้มีการให้เอกราชแก่อาณานิคมต่าง ๆ กันอย่างมากมาภายในเวลา

³¹ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เรื่องเดียวกัน หน้า 35

ต่อ ๆ มา และทำให้ประเทศผู้ปกครองอาณานิคมต่าง ๆ ได้พากันดำเนินการให้เอกราชแก่อาณานิคมในความปกครองของตนการดำเนินการให้เอกราชแก่อาณานิคมของประเทศผู้ปกครองอาณานิคมต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นว่าแนวปฏิบัติของรัฐต่าง ๆ เป็นไปในแนวทางเดียวกันและสอดคล้องกันและการดำเนินการให้เอกราชดังกล่าว ก็เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นได้ว่าแนวปฏิบัติของประเทศผู้ปกครองอาณานิคมยืนยันว่าประเทศผู้ปกครอง อาณานิคมเหล่านี้ตระหนักว่าหลักสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองสำหรับดินแดนอาณานิคมนั้น ผูกพันประเทศผู้ปกครองอาณานิคมเหล่านั้น³² เช่น การที่เบลเยียมให้เอกราชแก่เบลเยียมคองโก เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 1960 และออสเตรเลียให้เอกราชแก่ปาปัว เมื่อวันที่ 16 กันยายน 1975 เป็นต้น นอกจากนี้ ศาลโลก (International Court of Justice) ในคดีนามีเบียยังได้กล่าวข้อความตอนหนึ่งว่า"... การพัฒนาอย่างต่อเนื่องของกฎหมายระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับดินแดนที่ยังมิได้ปกครองตนเอง... ทำให้หลักสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองนำไปใช้บังคับกับดินแดนเหล่านั้นทั้งหมด ..."³³ และศาลโลกในคดี WESTERN SAHARA ก็มีความเห็นโดยสรุปไปในทางเดียวกันว่า สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองสามารถนำไปใช้บังคับกับดินแดนที่ยังมิได้ปกครองตนเองทั้งหมดได้³⁴ แนวทางปฏิบัติทั้งหมดของรัฐดังกล่าวข้างต้นน่าจะแสดงให้เห็นได้ว่า รัฐต่าง ๆ มีแนวทางปฏิบัติในเรื่องของแนวคิดพื้นฐานนี้ไปในทางเดียวกันคือ ถือว่าการแสวงหาและยึดครองอาณานิคมเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย และแสดงให้เห็นว่า รัฐต่าง ๆ ก็มีความเชื่อมั่นว่ามีพันธกรณีตามกฎหมายด้วยว่า การแสวงหาอาณานิคมเป็นสิ่งที่กระทำมิได้ ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองนี้มีสถานะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศด้วย

³² Umozurike Oji Umozurike, Self-determination in International Law, (Hamden, CT : The Shoe String Press, Inc, 1972) p. 189

³³ James Crawford, The Creation of States in International Law, (Oxford : Clarendon Press, 1979), p. 97

³⁴ Edward A Laing , "The Norm of Self-determination, 1941-1991 " California Western International Law Journal, no.22(1992)

3.1.2 กรณีของมติของหน่วยงานอื่นของสหประชาชาติ

การพิจารณาในกรณีของมติของหน่วยงานอื่นของสหประชาชาติ มีหลักเกณฑ์และแนวทางในการพิจารณาเช่นเดียวกับในหัวข้อที่ผ่านมาแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้ว หน่วยงานอื่น ๆ ของสหประชาชาติเช่น คณะมนตรีความมั่นคง, คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม, หรือคณะมนตรีภาวะทรัสตี เป็นต้นนั้นไม่ได้เป็นศูนย์รวมของรัฐต่าง ๆ โดยทั่วไป เหมือนดังในกรณีของสมัชชาใหญ่ ดังนั้นมติของหน่วยงานอื่น ๆ (นอกเหนือจากสมัชชาใหญ่) ของสหประชาชาติ จึงไม่อาจใช้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติของรัฐเกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองได้แต่เพียงในลำพังตัวเอง หากแต่ว่ามติของหน่วยงานอื่น ๆ ของสหประชาชาตินี้จะต้องได้รับการพิจารณาไปพร้อม ๆ กัน มติของสมัชชาใหญ่สหประชาตินั้นเอง

สำหรับในเรื่องของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาของสมัชชาใหญ่เป็นสำคัญ หน่วยงานอื่น ๆ ของสหประชาชาติไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับในเรื่องของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองเท่าใดนัก ด้วยเหตุนี้มติของหน่วยงานอื่น ๆ ของสหประชาชาติจึงไม่ค่อยมีน้ำหนัก และไม่ค่อยมีความจำเป็นต่อการที่จะพิจารณาว่าสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองเป็นกฎหมายจารีตประเพณีเท่าใดนัก การพิจารณาในเรื่องนี้ขึ้นอยู่กับมติของสมัชชาใหญ่ สหประชาชาติดังกล่าวมาแล้วมากกว่า

3.2 สถานะการเป็นกฎหมายสนธิสัญญา

3.2.1 กรณีของกฎบัตรสหประชาชาติ

สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ถูกกำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ ในมาตรา 1 (2) และในมาตรา 55 วรรคแรก ข้อความในทั้งสองมาตรามีข้อความเหมือนกัน กล่าวคือ วางหลักการว่า หลักสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองเป็นหลักการที่ควรจะได้รับเคารพในสังคมนานาชาติ ดังนั้น สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองจึงเป็นกฎหมายสนธิสัญญา เพราะเป็นสิ่งที่ได้รับการกำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติแล้ว แต่เนื่องจากในกฎบัตรฯ ก็ไม่ได้กำหนดเนื้อหาของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองเอาไว้อย่างชัดเจน แต่ทว่าเนื้อหาของ และรายละเอียดของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองกลับถูกกำหนดไว้โดยมติต่าง ๆ ของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ดังนั้นสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง จึงเป็น

กฎหมายสนธิสัญญาที่มีลักษณะพิเศษ คือ มีเนื้อหาสาระของหลักกฎหมายที่พัฒนาไปได้เรื่อย ๆ ตามมติของสมัชชาใหญ่ ซึ่งแตกต่างกับกฎหมายสนธิสัญญาโดยทั่วไปที่มีเนื้อหาเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญานั้น ๆ เท่านั้น

3.2.2 กรณีของสนธิสัญญาอื่น ๆ

สนธิสัญญาอื่น ๆ ที่กล่าวถึงสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองคือกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง ข้อความเกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ในกติกาทั้งสองฉบับ ใช้ข้อความเดียวกับที่กำหนดไว้ในมติที่ 1514 คือ ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง และโดยเนื้อหาแห่งสิทธิดังกล่าวประชาชนเหล่านั้นมีเสรีภาพที่จะกำหนดสถานะทางการเมืองของตนเอง และมีเสรีภาพที่จะดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจ, สังคม และวัฒนธรรมของตนเอง แต่อย่างไรก็ดี เป็นที่สังเกตว่าเนื้อหาสาระของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ประกอบไปด้วยสิ่งที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญาและมติต่าง ๆ มากมาย และการที่จะพิจารณาเนื้อหาของสิทธิในการ กำหนดอนาคตตนเองจึงต้องพิจารณาสนธิสัญญาและมติต่าง ๆ เหล่านี้เข้าด้วยกัน

ดังนั้น สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองที่กำหนดไว้ในกติการะหว่างประเทศทั้งสองฉบับนี้ นอกจากจะทำให้สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง เป็นกฎหมายสนธิสัญญาที่มีผลผูกพันรัฐต่าง ๆ ที่ลงนามในกติกาทั้งสองฉบับนี้แล้ว กติกาทั้งสองฉบับยังเป็นสิ่งที่ช่วยอธิบายเนื้อหาสาระต่าง ๆ ของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติไปด้วยพร้อม ๆ กันด้วย

3.3 สถานะการเป็นกฎหมายในรูปแบบอื่น ๆ

สถานะการเป็นกฎหมายในรูปแบบอื่น ๆ ในที่นี้หมายถึงถึงสถานะการเป็นหลักกฎหมายทั่วไปตามมาตรา 38 ของธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ หลักกฎหมายทั่วไปดังกล่าวคือกฎเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายซึ่งอารยประเทศรับรอง ประเด็นปัญหาที่ว่าสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองเป็นหลักกฎหมายทั่วไปหรือไม่ ไม่มีการเขียนเอาไว้ชัดเจนนัก ในตำรากฎหมายต่าง ๆ สิ่งที่ได้รับการพิจารณาก็คือสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองเป็นกฎหมายจารีตประเพณีหรือไม่เท่านั้น อย่างไรก็ตามเป็นที่สังเกตว่าเมื่อเราพิจารณาได้ว่าแนวคิดพื้นฐานของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองมีสถานะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศแล้ว กรณีไม่มี

ความจำเป็นอีกต่อไปที่จะต้องพิจารณาว่า แนวคิดพื้นฐานดังกล่าวเป็นหลักกฎหมายทั่วไปหรือไม่ เพราะกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศย่อมมีผลบังคับโดยทั่วไปอยู่แล้ว

แนวคิดใหม่ของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง

แนวคิดใหม่ของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง เป็นสิ่งที่ยังเป็นที่ยังงัดแย้งกันอยู่อย่างมาก แนวคิดใหม่ของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองจะเป็นการพยายามตีความหลักสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองไปในทางที่ถือว่าสิทธิดังกล่าวนี้มีเนื้อหาครอบคลุมถึงกรณีอื่น ๆ ด้วย นอกเหนือจากการครอบคลุมในเรื่องการให้เอกราชแก่ดินแดนอาณานิคมเท่านั้น

4.1 แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบของสิทธิ

แนวคิดใหม่ของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองนี้ อาจมีรูปแบบของสิทธิที่แบ่งได้ออกเป็น 2 ส่วนคือ แนวคิดที่เกี่ยวกับสิทธิของปวงชนในรัฐเอกราช และดินแดนอื่น ๆ โดยทั่วไป นอกเหนือไปจากปวงชนในดินแดนอาณานิคมในการที่จะเลือก, กำหนดสถาบันการปกครองได้ตามความประสงค์ของตนเองประการหนึ่ง และแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในทางเศรษฐกิจ³⁵ อีกประการหนึ่ง

แนวคิดที่เกี่ยวกับสิทธิของปวงชนดังกล่าว ในการที่จะเลือกกำหนดสถาบันการปกครองได้ตามความประสงค์ของตนเอง (UMOZURIKE เรียกว่าเป็น Political Self-determination)³⁶ เกิดจากการตีความมาตรา 1 ของกติกา ระหว่างประเทศว่า ด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมืองและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และมาตรา 2 ของมติที่ 1514 และในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในมติที่ 2625 ที่มีข้อความในทำนองเดียวกันที่กล่าวว่า ปวงชนทุกปวงชนมีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง โดยเนื้อหาของสิทธิดังกล่าวพวกเขาเหล่านั้นมีเสรีภาพที่จะตัดสินสถาบัน

³⁵ Umozurike Oji Umozurike, op. cit. P. 204

³⁶ Ibid., p.244

ทางการเมืองของตนเอง และมีเสรีภาพที่จะดำเนินการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตนเองกล่าวคือสิทธิในการกำหนดอนาคตในรูปแบบนี้หมายถึงสิทธิที่มุ่งเน้นถึงความ เป็นอิสระเสรีทางความคิดของมนุษย์ว่า มนุษย์ควรมีสิทธิที่จะเลือกตั้งรัฐบาลในรูปแบบใด ๆ ได้ตามความพอใจของตน, มีสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมใน กระบวนการตัดสินใจทางการเมือง การปกครองในด้านต่าง ๆ ในรัฐที่ตนอาศัยอยู่หรือกล่าวใน ทางกลับกันก็คือ รัฐบาลและระบอบการปกครองของรัฐ ๆ ใด ต้องสอดคล้องกับความประสงค์ ของปวงชนในรัฐนั้น หลักการนี้มีการกล่าวไว้ (โดยอ้อม) ในมติที่ 2625 มีหลักการว่า "ไม่มี ข้อความใดในวรรคก่อน ๆ ที่จะถูกตีความเป็นการให้อำนาจหรือส่งเสริมการกระทำใด ๆ ซึ่ง จะแบ่งแยกหรือทำลายไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วนซึ่งบูรณภาพแห่งดินแดนหรือ เอกภาพทาง การเมืองของรัฐที่มีเอกราช และอำนาจอธิปไตยซึ่งปฏิบัติตนสอดคล้องกับหลัก... สิทธิในการ กำหนดอนาคตตนเอง..."³⁷ จากหลักการนี้เมื่อตีความในทางกลับกันจะเห็นได้ว่าการแบ่งแยก ทำลายบูรณภาพแห่งดินแดน หรือเอกภาพทางการเมืองของรัฐที่ปฏิบัติตนไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิ ในการกำหนดอนาคตตนเองย่อมสามารถกระทำได้ แต่แม้กระนั้นก็ตาม การตีความในทางกลับ กันเช่นนี้ก็ยังไม่ทำให้เกิดความกระจ่างมากขึ้นเท่าใดนัก เพราะเรายังไม่ทราบอยู่นั่นเองว่า การปฏิบัติตนแค่ไหน เพียงไรถึงจะสอดคล้องกับหลักสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง อย่างไร ก็ดี แนวคิดเช่นนี้ทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งแยกดินแดนขึ้นทั่วไปในสังคมระหว่างประเทศ และทำให้เกิดการเรียกร้องการแบ่งแยกดินแดนโดยขบวนการปลดแอกแห่งชาติ (NATIONAL LIBERATION MOVEMENTS) ขึ้น ผลที่นำไปสู่การแบ่งแยกดินแดนนี้ ทำให้แนวคิดของสิทธิใน การกำหนดอนาคตตนเองในรูปแบบนี้ไม่เป็นที่ยอมรับโดยรัฐต่าง ๆ โดยทั่วไปในสังคมระหว่าง ประเทศ เพราะถือว่าขัดกับหลักบูรณภาพแห่งดินแดนและจะทำให้สังคม ระหว่างประเทศตก อยู่ในสภาวะวุ่นวายและเป็นการทำลายความมั่นคงภายในรัฐ แต่นักกฎหมายที่สนับสนุนแนวคิดนี้

³⁷ Ian Browlie, op.cit , p.43

มีความเห็นโต้แย้งว่า หลักสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองไม่จำเป็นจะต้องนำไปสู่เอกราชหรือการแบ่งแยกดินแดนเสมอไปเพราะว่าสิทธินี้สามารถแสดงออกโดยการที่รัฐหนึ่งเข้าร่วมกับอีกรัฐหนึ่ง หรือผนวกเข้ากับอีกรัฐหนึ่งหรือการปกครองตนเองก็ได้ ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าต้องเป็นความปรารถนาที่แท้จริงของปวงชน³⁸ ในปัจจุบันแนวคิดของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในรูปแบบนี้ยังปรากฏอยู่ใน Vienna Declaration and Programme of Action ซึ่งเป็นเอกสารที่เกิดขึ้นจากการประชุมระดับโลก ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่กรุงเวียนนา เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 1993 ในวรรค 1 ทวิ (paragraph 1 bis)³⁹ (ซึ่งมีข้อความเป็นเช่นเดียวกับข้อความในมาตรา 1 ของกติการะหว่างประเทศทั้งสองฉบับ และมีข้อความเป็นเช่นเดียวกันกับมาตรา 2 ของมติที่ 1514 และเป็นเช่นเดียวกับข้อความในมติที่ 2625 ด้วย) ในปฏิญญากรุงเวียนนาฉบับนี้เองที่สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ได้ถูกโยงเข้ากับแนวคิดแบบใหม่ของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองเป็นครั้งแรกในวรรค 5 (Paragraph 5) กล่าวว่าประชาธิปไตยตั้งอยู่บนเจตนารมณ์ที่แสดงออกโดยเสรีของปวงชนที่จะตัดสินใจ, กำหนดระบบเศรษฐกิจ, การเมือง สังคมและวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งเมื่อเทียบข้อความระหว่างข้อความในวรรค 5 ดังกล่าว กับข้อความในวรรค 1 ทวิ ที่กล่าวว่าปวงชนทุกปวงชนมีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองโดยเนื้อหาของสิทธิดังกล่าวพวกเขามีเสรีภาพที่จะตัดสินใจ, กำหนดสถานะทางการเมืองของพวกเขาเองและมีเสรีภาพในการดำเนินการพัฒนาทางเศรษฐกิจ, สังคมและวัฒนธรรมของตนเองแล้ว จะเห็นได้ว่าปฏิญญาฉบับนี้ได้พยายามจะแสดงให้เห็นว่า ประชาธิปไตย และสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองเป็นสิ่งเดียวกัน เพราะเป็นสิทธิที่ทำให้ประชาชนมีเสรีภาพในการกำหนดระบบ, สถานะทางเศรษฐกิจ, การเมือง, สังคม และวัฒนธรรมของตนเองได้

³⁸ Umozurike Oji Umozurike, op.cit., p. 225

³⁹ The World Conference on Human Rights, " Vienna Declaration and Programme of Action, 25 June 1993", p.5

แนวคิดที่เกี่ยวกับสิทธิในกำหนดอนาคตตนเองในรูปแบบที่สองคือสิทธิ ในการกำหนดอนาคตตนเองในทางเศรษฐกิจนั้น คือสิทธิของรัฐและปวงชนทั้งหลายในรัฐหนึ่ง ๆ ที่จะตัดสินใจกำหนดอนาคตทางเศรษฐกิจของตนเอง นักกฎหมายที่สนับสนุนความเห็นนี้มีความเห็นว่าการให้เอกราชในทางการเมืองโดยปราศจากสิทธิในการที่จะจัดการกำหนดระบบเศรษฐกิจของตนเองจะทำให้การมีเอกราชอธิปไตยนั้นไม่สมบูรณ์⁴⁰ สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในแนวคิดนี้มีความหมายเกี่ยวพันไปถึงเรื่องอำนาจอธิปไตยถาวรของรัฐ เนื้อหาทรัพยากรธรรมชาติ (Permanent Sovereignty over natural resources) ตามมติของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ที่ 1803 (XVII)⁴¹ ในมาตรา 1 ของมตินี้วางหลักไว้ว่าสิทธิของประชาชนและชาติต่าง ๆ ในการที่จะมีอำนาจอธิปไตยอย่างถาวรเหนือความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติและทรัพยากรนั้น ต้องได้รับการใช้ไปเพื่อผลประโยชน์ของการพัฒนาของชาติ และเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนของรัฐที่เกี่ยวข้อง⁴² และในอารัมภบทของมตินี้เองก็ได้กล่าวไว้ว่าอำนาจอธิปไตยถาวรของรัฐเหนือทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งพื้นฐานที่จะส่งเสริมสิทธิ ในการกำหนดอนาคตตนเอง⁴³ แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในทางเศรษฐกิจนี้ได้เคยถูกกล่าวไว้ในมาตรา 1 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยเศรษฐกิจ, สังคม และวัฒนธรรมว่าปวงชนทุกปวงชนมีเสรีภาพที่จะจัดระบบเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ และทางทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง...โดยตั้งอยู่บนหลัก...กฎหมายระหว่างประเทศ และในมติที่ 626 (VII) ของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ สมัชชายอมรับสิทธิของปวงชนที่จะใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติของตนโดยเสรี⁴⁴ และในมติที่ 1314 (XII) สมัชชาได้ยอมรับว่า สิทธิ

⁴⁰ Umozurike Oji Umozurike, op. cit., p.205

⁴¹ Ian Browlie, op.cit. p.230

⁴² Ibid.,p.232

⁴³ Ibid.,p.231

⁴⁴ Umozurike Oji Umozurike, op.cit., p.206

ในการกำหนดอนาคตตนเองของปวงชนและชาติทั้งหลาย ที่ได้รับการยืนยันในกติการะหว่างประเทศทั้งสองฉบับนั้น รวมไปถึงอำนาจอธิปไตยถาวรเหนือทรัพยากรธรรมชาติของรัฐเหล่านั้นด้วย⁴⁵ นอกจากนี้ในกฎบัตรว่าด้วยสิทธิในทางเศรษฐกิจและหน้าที่ของรัฐ (CHARTER OF ECONOMIC RIGHTS AND DUTIES OF STATES) กล่าวไว้ในมาตรา 1 ว่า "ทุกรัฐมีอำนาจอธิปไตยและสิทธิที่จะเลือกระบบเศรษฐกิจรวมทั้งระบบการเมืองสังคมและวัฒนธรรมของตนเองโดยสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของปวงชนของรัฐเหล่านั้น อย่างไรก็ตามแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในทางเศรษฐกิจกับอำนาจอธิปไตยของรัฐเหนือทรัพยากรธรรมชาติ เป็นเรื่องเดียวกัน ก็ยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก

4.2 แนวความคิดเกี่ยวกับผู้กล่าวอ้างสิทธิ

ผู้กล่าวอ้างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองตามแนวคิดใหม่นี้สามารถแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ตามรูปแบบของแนวคิด สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในทางการเมืองและสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในทางเศรษฐกิจ

แนวความคิดเกี่ยวกับผู้กล่าวอ้างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ในทางการเมืองนั้น เป็นไปในรูปแบบที่พยายามจะแสดงให้เห็นว่า สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในปวงชนทั้งหมดในดินแดนอาณานิคมเท่านั้น แต่น่าจะรวมถึงสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองของกลุ่มชน หรือปวงชนทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นปวงชนหรือกลุ่มชนที่อยู่ในดินแดนใดหรือรัฐใด ๆ ก็ตาม และโดยไม่จำกัดขนาดของกลุ่มชน หรือปวงชนนั้น ๆ (กล่าวคือกลุ่มชนหรือปวงชนนั้น ๆ อาจจะเป็นชนกลุ่มน้อย หรือชนพื้นเมืองก็ได้ เป็นต้น) ทั้งนี้ก็เพราะว่า ในมติและเอกสารทางกฎหมายระหว่างประเทศต่างๆต่างก็ใช้ คำว่า "peoples" ซึ่งมีความหมายไปในทางกลุ่มชนหรือปวงชน โดยที่ไม่ได้มีการจำกัดขนาดของกลุ่มชนหรือปวงชนที่จะมีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองไว้ว่า จะต้องเป็นปวงชน หรือกลุ่มชนที่มีขนาดเท่าใดอย่างใด ก็ดีในความเห็นของนักกฎหมายส่วนใหญ่ในกลุ่มชน หรือปวงชน ที่มีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองจะหมายความถึงปวงชน หรือกลุ่มชนทั้งหมดในอาณานิคมเท่านั้น เพราะว่า ในประการแรก หลักการเกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป คือ การนำสิทธิใน

⁴⁵ Ibid, P. 206

การกำหนดอนาคตตนเองไปใช้กับดินแดนอาณานิคมเพื่อให้เอกราชเท่านั้น การที่จะให้ประชาชนหรือ กลุ่มชนขนาดเล็กต่าง ๆ ในรัฐ ๆ หนึ่ง หรือดินแดนหนึ่ง ๆ มีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองเป็น เรื่องที่ยังไม่สามารถยอมรับได้ในกฎหมายระหว่างประเทศเพราะจะเป็นการบั่นทอนทำลายความมั่นคงภายในรัฐ และอาจนำไปสู่การแบ่งแยกดินแดนได้ นอกจากนี้การให้สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองแก่ชนกลุ่มน้อยยังไม่สอดคล้องกับหลักการในเรื่องการลงประชามติตั้ง-กล่าวมาแล้วด้วย อย่างไรก็ตามก็ตีความกฎหมายที่มีความเห็นไปในทางสนับสนุนการให้ชนกลุ่มน้อยมีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองมีความเห็นไปในแนวทางที่ว่าการให้ชนกลุ่มน้อย ชนพื้นเมืองมีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองไม่ได้เป็นการบั่นทอนทำลายความมั่นคงของรัฐแต่อย่างใดเพราะว่าการยอมรับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองของชนกลุ่มน้อย ก็เป็นเพียงการยอมรับว่าชนกลุ่มน้อย และชนพื้นเมืองจะต้องมีส่วนร่วมในทางการเมือง การปกครองรัฐที่ชนพื้นเมือง, ชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ (การมีส่วนร่วมดังกล่าวอาจแสดงให้เห็นว่าได้โดยการยอมรับให้ชนกลุ่มน้อย, ชนพื้นเมืองมีผู้แทนของตนเองในสภาของรัฐนั้น ๆ ด้วย เป็นต้น) เท่านั้น การยอมรับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองของชนกลุ่มน้อย และชนพื้นเมืองไม่ได้นำไปสู่สิทธิในการแบ่งแยกดินแดนของชนกลุ่มน้อยและชนพื้นเมืองแต่ประการใด แม้กระนั้นก็ตาม หากสรุปตามความคิดของนักการกฎหมายและรัฐส่วนใหญ่แล้วอาจกล่าวได้ว่า แนวความคิดที่ให้ชนกลุ่มน้อยและชนพื้นเมืองในดินแดนและรัฐต่าง ๆ โดยทั่วไป เป็นผู้ที่มีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมนานาชาติ (แนวความคิดที่ให้ชนกลุ่มน้อยในดินแดนอาณานิคมมีสิทธิ ดังกล่าวก็ไม่เป็นที่ยอมรับเช่นกัน) ในอดีตสนธิสัญญาที่มีทำขึ้นและ เกี่ยวพันกับเรื่องของชนกลุ่มน้อยมีปรากฏอยู่ในรูปของการปกป้องคุ้มครอง สิทธิขั้นพื้นฐานบางประการของชนกลุ่มน้อยซึ่งมีขึ้นในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 เรียกว่า The International Protection of Minorities ระบบการปกป้องและคุ้มครองดังกล่าวเป็นสนธิสัญญาที่ประเทศต่าง ๆ ทำขึ้นเพื่อปกป้องชนกลุ่มน้อยในยุโรปโดยแยกกันทำเป็นสนธิสัญญาหลาย ๆ ฉบับ และรายละเอียดของการคุ้มครองจะแตกต่างกันไปในแต่ละฉบับ ในปัจจุบันสมัชชาใหญ่ได้มีมติที่ 47/135 ลงวันที่ 18 ธันวาคม 1992 ยอมรับปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของชนกลุ่มน้อย (Declaration on the Rights

of Persons Belonging to National or Ethnic Religious and Linguistic Minorities)⁴⁶ และในมาตรา 2(3) ของปฏิญญาดังกล่าวได้วางหลักว่าชนกลุ่มน้อยมีสิทธิที่จะเข้าร่วมในการตัดสินใจในระดับชาติและระดับภาคซึ่งเกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยที่เขาเป็นสมาชิกอยู่นั้น แต่ในปฏิญญาดังกล่าวก็ไม่กล่าวไว้เช่นกันว่า ชนกลุ่มน้อยนั้นเป็นผู้มีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองได้นอกจากนั้น ในปฏิญญาดังกล่าวนี้ยังใช้คำว่า "Persons belonging to National or Ethnic Religious and Linguistic Minorities" แต่ไม่ใช้คำว่า "peoples" ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า สมัชชาใหญ่เล็งถึงการใช้คำว่า "peoples" เพราะว่าการใช้คำว่า peoples จะเป็นการแสดงไปโดยนัยว่า กลุ่มชนนี้มีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นได้ว่าการที่จะให้ชนกลุ่มน้อยเข้าไปมีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองยังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ดีในเรื่องของชนพื้นเมือง (INDIGENOUS PEOPLES) นั้นในร่างปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมือง (DRAFT DECLARATION ON THE RIGHTS OF INDIGENOUS PEOPLES) ที่คณะทำงานเรื่องกลุ่มชนพื้นเมืองของสหประชาชาติได้เสนอต่อสหประชาชาติในปี 1992 ตาม UNITED NATIONS DOCUMENT E/CN.4/Sub.4/1992/33 46 ในภาค 1 วรรค 1 (part 1 operative paragraph 1) ก็ได้กล่าวว่าชนพื้นเมืองมีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง โดยสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ และโดยสิทธิหนึ่งของสิทธินี้คือสิทธิในการปกครองตนเอง⁴⁷ แม้ว่าปฏิญญาดังกล่าวนี้จะไม่ผ่านการพิจารณาของสมัชชาใหญ่ แต่ก็สามารถแสดงแนวโน้มของการผลักดันแนวคิดที่ให้กลุ่มชนอื่น ๆ นอกจากกลุ่มชนทั้งหมดในอาณานิคมเป็นผู้กล่าวอ้างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในทางการเมือง ให้เป็นที่

⁴⁶ Marilou M. Righini(ED), UNITED NATIONS: GENERAL ASSEMBLY RESOLUTION AND DECLARATION ON THE RIGHTS OF PERSONS BELONGING TO NATIONAL OR ETHNIC RELIGIOUS AND LINGUISTIC MINORITIES", INTERNATIONAL LEGAL MATERIAL, No.32 (1993), P.911

⁴⁷ " DOCUMENTS : DRAFT DECLARATION ON THE RIGHTS OF INDIGENOUS PEOPLES", INTERNATIONAL LAW: NEWS AND INFORMATION FROM ASIA AND THE PACIFIC, NO. 10 (1993), P. 17

ยอมรับในสังคมนระหว่างประเทศมากขึ้นได้เป็นอย่างดีแต่ในขณะนี้เรายังต้องถือว่า การให้ชนกลุ่มน้อยและชนพื้นเมืองในดินแดนหรือรัฐอื่น ๆ นอกเหนือจากดินแดนอาณานิคม เป็นผู้กล่าวอ้างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองนั้น ยังไม่เป็นเรื่องที่ยอมรับกันทั่วไปในลักษณะระหว่างประเทศ ส่วนที่เกี่ยวกับผู้ที่สามารถกล่าวอ้างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ในทางเศรษฐกิจนั้น ไม่มีปัญหาเป็นที่โต้แย้งกันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปตามที่ปรากฏในเอกสารต่าง ๆ ว่า รัฐ (States) และ Peoples ซึ่งความหมายโดยนัยคือกลุ่มชนทั้งหมดของรัฐนั้น ๆ เป็นผู้ที่มีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในทางเศรษฐกิจ

4.3 ปัญหาทางกฎหมายที่เกิดจากแนวคิดใหม่

แนวคิดใหม่เกี่ยวกับหลักสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง มีปัญหาทางกฎหมายสำคัญที่เกิดขึ้นซึ่งทำให้แนวคิดใหม่นี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมนระหว่างประเทศคือ ความขัดแย้งระหว่างหลักบูรณภาพแห่งดินแดนกับแนวคิดใหม่ในเรื่องสิทธิ ในการกำหนดอนาคตตนเองในทางการเมือง

ความเป็นรัฐนั้นเมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว รัฐจะถือกำเนิดขึ้นเมื่อมีองค์ประกอบครบ 4 ประการคือ⁴⁸

- ประชาชน
- ดินแดนที่แน่นอน
- รัฐบาล
- อำนาจที่จะดำเนินความสัมพันธ์กับรัฐต่างประเทศ (หรืออำนาจอธิปไตย)

และเมื่อรัฐหนึ่ง ๆ ถือกำเนิดขึ้นแล้ว คุณสมบัติประการหนึ่งที่รัฐทุกรัฐได้รับการรับรองจากหลักกฎหมายระหว่างประเทศก็คือ การรับประกันความมั่นคงให้แก่รัฐนั้น ๆ ว่าจะไม่ถูกรุกรานโดยรัฐอื่น ๆ ซึ่งก็คือหลักบูรณภาพแห่งดินแดนหลักบูรณภาพแห่งดินแดน ซึ่งหลักนี้ส่งผลในทางกฎหมายระหว่างประเทศหลายประการ เช่น ทำให้เกิดหลักการที่ห้ามการใช้กำลังในทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และหลักการที่ว่าเขตแดน (Boundary) ของรัฐต่าง ๆ เป็นสิ่งที่มั่นคงถาวรเป็นต้น นอกจากนี้หลักบูรณภาพแห่งดินแดน ยังมีผลต่อแนวคิดในเรื่องการแบ่งแยกดินแดนอย่าง

⁴⁸ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เรื่องเดียวกัน, หน้า 370

สำคัญกล่าวคือ โดยหลักทั่วไปแล้วการแบ่งแยกดินแดนจะไม่อาจกระทำได้ เพราะจะเป็นการขัดต่อหลักบูรณภาพแห่งดินแดน หลักบูรณภาพแห่งดินแดนนี้อาจเห็นได้จาก มาตรา 2 (4) ของกฎบัตรสหประชาชาติซึ่งกล่าวว่า "ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สมาชิกทั้งปวงจักต้องละเว้นการคุกคามหรือการใช้กำลังต่อบูรณภาพแห่งอาณาเขต หรือเอกราชทางการเมืองของรัฐใด ๆ " โดยสาระสำคัญของหลักการนี้ ดินแดนของรัฐ ๆ หนึ่งไม่สามารถจะถูกแบ่งแยกหรือรุกรานได้ อย่างไรก็ตามแนวคิดในเรื่องสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ในทางการเมืองนี้จะเป็นการรับรองว่ารัฐบาลหรือสถาบันการปกครองที่ปกครองดินแดนหนึ่งๆ อยู่จะต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของปวงชนในดินแดนนั้น ๆ และตามแนวคิดนี้ปวงชนมีสิทธิที่จะล้มล้างรัฐบาลได้ ถ้าหากปวงชนเหล่านั้นอ้างว่ารัฐบาลที่ตั้งขึ้นมานี้ไม่ได้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพวกเขา และตามแนวคิดนี้ ชนกลุ่มน้อยทั้งหลายจะมีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ในทางการเมืองเช่นเดียวกับชนกลุ่มใหญ่ในรัฐ (ไม่ว่าจะเป็นรัฐในรูปแบบใด ๆ หรือดินแดนในรูปแบบใด ๆ ก็ตาม) ซึ่งจะทำให้ชนกลุ่มน้อยมีสิทธิที่จะมีรัฐบาลของตนเองเพื่อปกครองตนเอง โดยอ้างว่ารัฐบาลที่ปกครองคนส่วนใหญ่, รัฐบาลของรัฐนั้น ๆ ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์เพื่อความประสงค์ของตนได้ด้วยเหตุเช่นนี้แนวคิดใหม่เช่นนี้ของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง จึงยังไม่เป็นที่ยอมรับของรัฐส่วนใหญ่ในสังคมโลกเพราะเกรงว่าจะเป็นการทำลายความมั่นคงภายในของรัฐของตน และอาจนำไปสู่ความวุ่นวายและจลาจลเหมือนกับที่ แนวคิดในเรื่องสัญญาประชาคมได้ทำให้เกิดการปฏิวัติครั้งใหญ่ขึ้นในฝรั่งเศส แม้กระนั้นก็ตามนักกฎหมายระหว่างประเทศที่สนับสนุนแนวความคิดนี้ก็มีความเห็นว่าเหมือนกับที่เคยกล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง ในทางการเมืองไม่ได้เป็นแนวคิดที่จะนำไปสู่การแบ่งแยกดินแดนแต่เพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามก็ยังมีเหตุการณ์ทางกฎหมายระหว่างประเทศประการหนึ่งที่อาจแสดงให้เห็นได้ว่า สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในทางการเมืองนี้มีอยู่จริงนั่นก็คือ เหตุการณ์เกี่ยวกับการกำเนิดประเทศบังคลาเทศและปากีสถาน เหตุการณ์ในบังคลาเทศและปากีสถานนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับการได้รับเอกราชจากอังกฤษของประเทศอินเดีย อังกฤษได้เริ่มเข้ามามีอิทธิพลในอินเดียตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 จนกระทั่งได้เข้ามาปกครองอินเดียโดยตรงในฐานะที่เป็นประเทศอาณานิคม ตั้งแต่ในช่วงประมาณกลางศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา

ปากีสถาน และ บังกลาเทศนั้น เดิมเป็นส่วนหนึ่งของอินเดีย ซึ่งในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ต่อกับ ศตวรรษที่ 20 นั้น ดินแดนทั้งหมดดังกล่าว (ซึ่งในขณะนั้นก็คือประเทศอินเดีย ตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ต่อมามีการเรียกร้องเอกราชให้แก่อินเดีย โดยขบวนการของชาวฮินดู ซึ่งก็คือ "สภาแห่งชาติของอินเดีย" (Indian National Congress) และขบวนการของชาวมุสลิม คือ "สันนิบาตมุสลิม" (Muslim League) จุดมุ่งหมายในการเรียกร้องเอกราชของขบวนการทั้งสองนั้นแตกต่างกันไป ในส่วนของพรรคองเกรสนั้นมีจุดมุ่งหมายให้อินเดียเป็นประเทศเอกราชเพียงหนึ่งเดียวโดยให้รวมดินแดนปากีสถานและบังกลาเทศเอาไว้ด้วย แต่ในส่วนของสันนิบาตมุสลิมนั้น มีจุดมุ่งหมายในการขอจัดตั้งประเทศใหม่ที่เป็นรัฐมุสลิม แยกต่างหากจากอินเดีย ซึ่งเป็นรัฐของชาวฮินดู

รัฐบาลอังกฤษตกลงประนีประนอมโดยยินยอมให้เอกราชอินเดีย โดยแบ่งแยกแคว้นที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่มากให้แยกเป็นรัฐอิสระขึ้นอีกรัฐหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อป้องกันการจลาจลและการปะทะกัน ระหว่างชาวฮินดูและมุสลิม ซึ่งเป็นเหตุของเลือดที่เกิดขึ้นอย่างมากมาในช่วงเวลานั้น รัฐบาลอังกฤษได้ให้แคว้นทางตะวันตก (ซึ่งประกอบด้วยแคว้น Sind, Panjab, North west Frontier Province, Baluchistan) และแคว้นทางตะวันออกกลายเป็นประเทศปากีสถาน (โดยความยินยอมของแคว้นต่าง ๆ เหล่านี้เอง) อย่างไรก็ตาม ในการแบ่งเขตแดนให้แก่ปากีสถานนั้น ในกรณีของรัฐ Punjab ซึ่งอยู่ทางตะวันตก และรัฐ Bengal ซึ่งอยู่ทางตะวันออก เป็นปัญหาในการแบ่งเพราะในรัฐทั้งสองได้มีประชากรอยู่ในสัดส่วนที่เท่า ๆ กันในระหว่างฮินดูกับมุสลิม ในปัญหานี้รัฐบาลอังกฤษได้แก้ปัญหาโดยแบ่งเขตแดนแบ่ง Punjab และ Bengal ออกเป็นรัฐละ 2 ส่วน Punjab ตะวันออกและ Bengal ตะวันตกให้แก่ปากีสถาน การกำหนดพรมแดนเช่นนี้ ทำให้เกิดการอพยพของชาวมุสลิมและฮินดูอย่างมหาศาล และทำให้มีชาวมุสลิมและฮินดูที่เสียชีวิตลงในระหว่างการอพยพเป็นจำนวนมาก ถึงแม้กระนั้นก็ตาม การแบ่งประเทศทั้งสองก็สำเร็จลงและอินเดียได้รับอิสรภาพอย่างเป็นทางการจากประกาศของ Lord Louis Mountbatten เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1947 และปากีสถานก็ถือกำเนิดขึ้นเป็นประเทศเอกราชเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม ค.ศ. 1947

ปากีสถานถือกำเนิดขึ้นเป็นรัฐเอกราชโดยแบ่งออกเป็นปากีสถานตะวันตกและปากีสถานตะวันออก ทั้งสองส่วนมีดินแดนของอินเดียซึ่งมีความกว้างถึงประมาณ 1,600 กิโลเมตร⁴⁹ คั่นขวางอยู่ ดินแดนปากีสถานตะวันตกและปากีสถานตะวันออกมีความแตกต่างกันในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นภาษาขนบธรรมเนียมประเพณี และเศรษฐกิจ สิ่งเดียวที่ทั้งสองดินแดนมีเหมือนกันคือประชาชนในทั้งสองดินแดนนับถือศาสนาอิสลามและเป็นชาวมุสลิมเหมือนกัน ปัจจัยเหล่านี้ได้ทำให้ความคิดที่จะแยกปากีสถานตะวันออก ให้เป็นประเทศเอกราชใหม่ได้เกิดขึ้นในหมู่ชาวปากีสถานตะวันออก อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์สำคัญที่ทำให้ปากีสถานตะวันออก กลายเป็นบังคลาเทศได้ขึ้นเมื่อนายพล Muhammad Ayub Khan ทหารของปากีสถานได้ส่งมอบอำนาจการปกครองประเทศให้แก่ นายพล Agha Muhammad Yahya Khan และนายพล Yahya Khan ได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในปากีสถานตะวันตก และตะวันออกในปี ค.ศ.1970 จากผลการเลือกตั้งในครั้งนั้น พรรค PPP. (Pakistan People's party) ของนาย Zulfikar Ali Bhatto ได้รับชัยชนะในปากีสถานตะวันตก แต่พรรค Awami League ของ Sheikh Mujibur Rahman ได้รับชัยชนะในปากีสถานตะวันออก แต่ผู้นำพรรคทั้งสองไม่สามารถตกลงกันได้ ปัญหาเกี่ยวกับสัดส่วนของผู้แทนจาก Awami League ที่จะเข้าไปนั่งในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ความขัดแย้งในเรื่องนี้ลุกลามและบานปลายออกไปจน Rahman ประกาศให้ปากีสถานตะวันออก (หรือ Bengal ตะวันออก) เป็นเอกราชในปี 1971 ซึ่งกลายเป็นประเทศบังคลาเทศ (Bangladesh) รัฐบาลปากีสถานได้พยายามส่งทหารเข้าปราบปรามการแบ่งแยกดินแดนดังกล่าว แต่ถูกแทรกแซงทางการทหารจากอินเดียซึ่งสนับสนุนการแยกประเทศดังกล่าว ดังนั้นเมื่อปากีสถานแพ้สงครามที่ทำกับอินเดียในครั้งนี้นำประกอบกับเมื่อนานาชาติให้การรับรองบังคลาเทศกันอย่างมากมาย ปากีสถานจึงเลิกคัดค้านการแบ่งแยกดินแดนดังกล่าว และบังคลาเทศก็ได้กลายเป็นรัฐใหม่อย่างสมบูรณ์

⁴⁹ Ibid, P.65

ดังนั้นหากพิจารณาโดยทั่วไปแล้ว การกำเนิดประเทศบังคลาเทศ และปากีสถานน่าจะเป็นหลักฐานประการหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่า สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในทางการเมืองของกลุ่มชนในดินแดนที่ไม่ใช่ดินแดนอาณานิคมได้เคยเกิดขึ้นจริงในสังคมนระหว่างประเทศ และแนวคิดเช่นนี้เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนก็มีข้อสังเกตว่า เนื่องจากการกำเนิดประเทศบังคลาเทศ นั้น ได้มีเหตุการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศเข้ามาแทรก กล่าวคือได้มีเหตุการณ์ที่นานาชาติพากันรับรองบังคลาเทศกันอย่างมากมายจนทำให้เรื่องของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองไม่ได้รับการพิจารณากันอย่างจริงจังในสังคมนระหว่างประเทศ ประกอบกับเนื่องจากว่าเหตุการณ์ในลักษณะเช่นเดียวกับการกำเนิดบังคลาเทศ และปากีสถานนี้มิได้มีขึ้นอีกในสังคมนระหว่างประเทศ แนวปฏิบัติของรัฐในเรื่องนี้จึงยังไม่ชัดเจนนัก และทำให้ปัญหาเกี่ยวกับแนวคิดใหม่ของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองนี้ยังเป็นที่ยังงัดกันอยู่ต่อไป

4.4 สถานะทางกฎหมายของแนวคิดใหม่

สถานะทางกฎหมายของแนวคิดใหม่สามารถพิจารณาโดยผ่านทาง สหประชาชาติได้ โดยเหตุผลเช่นเดียวกับสถานะทางกฎหมายของแนวคิดพื้นฐานตามข้อ 3. ดังกล่าวมาแล้ว ความเห็นและทัศนคติต่างๆ ของสมาชิกของสหประชาชาติเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในทางการเมืองยังเป็นในแนวทางที่ไม่ยอมรับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในทางการเมืองว่า เป็นกฎหมายไม่ว่าในรูปแบบใด ๆ ก็ตาม ซึ่งจะเห็นได้จากในเอกสารทางกฎหมายระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ไม่เคยมีข้อความใดที่กำหนดชัดเจนว่า ปวงชนหรือกลุ่มชนอื่น ๆ นอกจากปวงชนหรือกลุ่มชนทั้งหมดในดินแดนอาณานิคมจะเป็นผู้มีสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองได้ นอกจากนั้น เหตุผลในประการสำคัญที่แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในทางการเมือง ไม่เป็นที่ยอมรับก็คือ เหตุผลที่ว่า การยอมรับแนวความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่ ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการแบ่งแยกดินแดน เป็นต้น การยินยอมให้สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองสามารถนำไปใช้กับปวงชน, กลุ่มชนในดินแดน หรือรัฐโดยทั่วไป จึงเป็นเรื่องที่รัฐต่าง ๆ ยอมรับไม่ได้ โดยเฉพาะจากรัฐที่มีกลุ่มชนต่าง ๆ อยู่ในรัฐเป็นจำนวนมาก

ในส่วนของสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในทางเศรษฐกิจนั้น สิทธิดังกล่าวนี้ได้รับการกำหนดไว้ในมติฉบับต่าง ๆ ของสหประชาชาติดังกล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นอย่างมาก หลักการในเรื่องนี้ได้รับการยอมรับจากรัฐต่าง ๆ โดยทั่วไป จนทำให้ถือกันว่า แนวความคิด

เกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในทางเศรษฐกิจนั้น มีสถานะเป็นกฎหมายแล้ว⁵⁰ อนึ่ง เนื่องจากเรื่องสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในทางเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่กว้างขวางมาก จนกระทั่งไม่สามารถจะนำมากล่าวโดยรายละเอียดในที่นี้ได้ แต่ก็อาจจะกล่าวถึงโดยสรุปในที่นี้ได้ว่า สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองในทางเศรษฐกิจมีสถานะเป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศกำลังพัฒนาใช้ต่อสู้กับประเทศพัฒนาแล้ว เพื่อไม่ให้ประเทศพัฒนาแล้วเข้ามาครอบงำเศรษฐกิจของตน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

⁵⁰ Umozurike Oji Umozurike, op. cit., p.221